

Sosvet bo razpravljajal o sestavu, podporah in vrtcih

PREDSIEDNIK sosveta dr. Marjan Sturm je za petek, 17. aprila, sklical sejo sosveta, ki bo v Celovcu, in to še v stari zasedbi. Vzroki za sklic sosveta so sledeči: kljub temu, da je ministrski svet pred te dni sprejel odredbo, s katero naj bi se število članov sosveta zvišalo od 16 na 18 in bi s tem dobili mesto v sosvetu tudi štajerski Slovenci, te odredbe glavni odbor parlamenta še ni odobril. Po nekaterih informacijah zaradi tega, ker temu menda nasprotuje ÖVP. Le s potrditvijo glavnega odbora parlamenta pa odredba postane pravomočna. Zato Urad zveznega kanclerja doslej ni mogel sprožiti postopka za nominacijo in konstituiranje novega sosveta.

Ker pa mora sosvet po zakonu izdelati predlog za razdelitev finančnih podpor in obravnavati vrsto drugih vprašanj, o katerih bi moral izreči svoje mnenje tudi sosvet, npr. škandalozni sklepi v zadevi dvojezičnih otroških vrtcev, je predsednik sosveta dr. Marjan Sturm sklical sejo sosveta za naslednji teden v Celovcu.

Na dnevnem redu bo vprašanje zavlačevanja konstituiranja novega sosveta, predlog za razdelitev finančnih podpor v letu 1998, predlog za manjšinski proračun za leto 1999 ter tudi vprašanje dvojezičnih otroških vrtcev.

Zavlačevanje potrditve uredbe o zvišanju števila članov sosveta ima menda svoj vzrok v pritisku iz Štajerske, ki po teh informacijah nasprotuje temu, da bi predstavniki štajerskih Slovencev dobili mesto v sosvetu. Po drugih informacijah pa naj bi bil v ozadju te blokade nek pritisk v smeri Slovenije, da sprva ona nekaj postori za tamkajšno nemškogovorečo manjšino.

Vsekakor je predsednik sosveta dr. Marjan Sturm za Slovenski vestnik izjavil, da je politika reciprocitete nesprejemljiva in vodi nazaj v obdobje med obema vojnama, kjer so se manjšine instrumentalizirale v korist zunanje politike posameznih držav. Ravno zaradi tega so se sosveti v Spomenici izrekli proti taki politiki. Vsaka država nosi v prvi vrsti odgovornost za konstruktivno sožitje. Pogojevanje manjšinske zaščite z zaščito v drugi državi ravno v času, ko sta Avstrija in Slovenija ratificirali

Okvirno konvencijo Sveta Evrope, ni izraz evropskega mišljenja, kaj šele ravnanja. Zato bo dr. Sturm na seji sosveta izpostavil ravno to dimenzijo evropske manjšinske zaščite in predlagal sosvetu, da sprejme sklep, s katerim naj bi se avstrijski parlament pozval, da nemudoma potrdi odredbo o številu članov sosveta za slovensko narodno skupnost v predlagani višini, tako da bo lahko prišlo do konstituiranja novega sosveta. Do tedaj bo deloval sosvet v stari zasedbi.

Sosvet je že dvakrat sprejel sklep v zadevi dvojezičnih otroških vrtcev. Predlagal je, da naj bi na območju veljavnosti dvojezičnega šolstva, povsod tam, kjer že obstaja javni otroški vrtec in je vsaj pet prijav za dvojezično skupino, ustanovili dvojezične otroške skupine. Tozadevno negativni sklepi nekaterih občin kažejo, da je logika trostranskega pakta slej ko prej veljavna in da nekateri koroški politiki, kljub govoričenju o »evropskem združevanju« in »igram brez meja« v tem vprašanju ne znajo preskočiti praga iracionalnih strahov.

Sturm je za Slovenski vestnik dejal, da bo predlagal možne rešitve, ki bi omogočile, da le najdemo rešitev, ki bo zadostila interesom otrok, ki imajo pravico do kvalitetne izobrazbe, patudi pravico do doraščanja in vzgoje v materinščini.

PREBLISK

*K*adar gre za izboljšanje položaja koroških Slovencev, so na Koroškem nekaterim politikom prav vsa sredstva, da to preprečijo. In če je treba hudiča izgnati z Belcebubom! Ko je svobodnjaški deželnozborski klubski predsednik dr. Martin Strutz pogruntal, da z navadnimi političnimi instrumenti ne bo mogel preprečiti dodelitve frekvence za dvojezični radio, je segel v skrinjo z najgršimi pripomočki in skušal enega od nosilcev frekvence, družbo AGORA, očrniti kot zelo vprašljivo združbo, o kateri da sta obe vojaški tajni službi zbrali že ničkoliko negativnih dokazov. Strutz svojih trditvev seve-

da ni mogel dokazati, a skrit za parlamentarno imuniteto je lahko trosil neresnične trditve, ki so v deželi seveda močno odmevale.

A parlamentarno vprašanje Zelenih in soglasna odgovora ministrov Schlöglja in Fassl-

Če ni res, si je treba izmisliti abenda so svobodnjaškega klubskega vodjo razkrinkali kot nekoga, ki si v določenih zadevah prikroji resnico po svoje. Če je Strutz količkaj pokončen mož, se bo za svoje nekorektno ravnanje pri AGORA opravičil. Če ne, pa bo kljub temu še naprej ostal svobodnjaški deželnozborski klubski predsednik. **F. W.**

Zveza koroških partizanov

prisrčno vabi na

spominsko svečanost

v čast narodnemu heroju Francu Pasterku-Lenartu ter vsem padlim in pobitim iz tega okoliša

v nedeljo, 19. aprila 1998, ob 11. uri na pokopališču v Železni Kapli.

Spomin bo veljal

- vsem, ki so se borili in izgubili življenje v boju proti fašizmu
- vsem, ki so trpeli v zaporih, koncentracijskih taboriščih in v izseljenstvu
- vsem, ki so jih nacistični zločinci mučili in pomorili na domovih – Peršmanovi in Hojnikovi družini ter mnogim drugim
- vsem obglavljenim žrtvam pred 55 leti.

Sodelovali bodo kapelški prosvetarji.

Prajtli, presenci, pisanice, pirhi, žegnana šunka, hren in potica, šartl, taške in »korbci« in kakor se vse velikonočne dobrote imenujejo, so minljive. Najboj trajna vrednota, ki jo prinese velikonočni zajček, pa je zagotovo knjiga. Sezite po njih!

Stran 5

Dvojezični zbor in SPD »Borovlje«

vabita na koncert

»Tržaška fešta – Festa triestina«

v soboto, 18. 4. '98 • 20.00

pri Cingelcu na Trati

Sodelujejo: MoPZ in deklška pevka skupina »Valentin Vodnik«, Trio Venturini in Dvojezični zbor

Prisrčno vabljeni!

Slovensko planinsko društvo Celovec

vabi na odprtje razstave

»Planine v sliki«

v sredo, 15. aprila 1998

v k & k center v Šentjanžu v Rožu

Prisrčno vabljeni!

SKLEPI nekaterih občin glede zavrnitve dvojezičnih otroških skupin z zdravo pametjo ni mogoče razumeti. Na eni strani govorimo o evropskem zblíževanju, o potrebi po odprtosti, fleksibilnosti, o igrh

brez meja in večjezičnosti, na drugi strani pa tam, kjer bi to lahko postorili, nekateri koroški politiki zaidejo v staro izvoženo pot strahov, prastrahov in politizacije jezika. Vse kaže, da se je volilni boj že pričel in vse kaže, da bodo nekateri spet postregli z manjšinskimi temami, ki so se v preteklosti »izkazale« kot donosne pri volitvah, in vse kaže, da bodo nekateri prav iz strahu pred tem tudi pristali na politizacijo jezika oziroma na entnizacijo politike. S tem je spet enkrat opisan začaran krog trostrankarskega pakta, ali po novodobno povedano, igra brez meja.

Kajti z večinskim občinskim sklepom, sicer na demokratičen način, preprečiti učenje jezika, preprečiti dostop do izobrazbe ni demokratično. Vprašanje jezika in kulture ne more biti predmet odločitve občinskih odborov. Ohranjanje jezika in kulture ter kulturne dediščine spada med osnovne človekove pravice. Navsezadnje je to zapisano v Okvirni konvenciji Sveta Evrope za zaščito narodnih manjšin, ki jo je ratificirala tudi R Avstrija. Zato bo morala R Avstrija tudi postoriti korake, da bo prepričala deželno Koroško oziroma občinske može, da vprašanja izobrazbe ne morejo biti predmet odločanj demokratično legitimiranih ustanov.

O teh vprašanjih bo razpravljaj tudi sosvet, ki sem ga

KOMENTAR

Dr. Marjan Sturm

sklicaj za naslednji teden.

Potrebno pa je pripomniti tudi to, da je treba razmisliti o tem, ali obstajajo bistvene razlike med tistimi, ki preprečujejo ustanavljanje dvojezičnih otroških skupin v

javnih vrtcih, in tistimi znatraj naših vrst, ki so se v zadnjih letih kar močno prizadevali, da bi Slovensko šolsko društvo osušili do take mere, da bi moralo zapreti svoja vrata in s tem tudi tri privatne dvojezične otroške vrtce? In vseeno je, če so to storili zgolj iz konkurenčnih vzrokov ali pa zaradi tega, ker se imajo za »demokratično legitimirane« za razdeljevanje finančnih sredstev. Pravica do jezika, do izobrazbe je temeljna človeko-

va pravica, ki pripada tistemu, ki jo pač želi. Upati je, da bodo izkušnje zadnjih tednov in dni strezile tiste znatraj narodne skupnosti, ki so v preteklih letih z istimi »demokratičnimi« argumenti politizirali jezik oziroma narodno pripadnost, kot to zdaj počnejo nekateri na drugi strani z dvojezičnim šolstvom oziroma dvojezičnim otroškim varstvom.

Kljub temu mislim, da so pogoji za produktivno dvojezičnost danes boljši kot še pred desetimi leti. Primer privatnega dvojezičnega otroškega vrtca v Borovljah kaže, da ljudje čutijo potrebo po kvalitetni izobrazbi v več jezikih. Boroveljski primer tudi kaže, da se kvaliteta uveljavlja, pa čeprav nekateri politiki mislijo drugače. Po tej poti bo treba naprej.

Dvojezično otroško varstvo – senza confini?

PO BEKŠTANJSKEM SKLEPU PROTI VEČJEZIČNI VZGOJI

Kdor gradi zidove v glavah, ni vreden olimpijskih iger

Eriki Wrolich, občinski odbornica EL Bekštanj, ki je kot edina glasovala za večjezični otroški vrtec v občini, negativni sklep občinskega sveta še zdaleč ni vzel poguma. V pogovoru za Slovenski vestnik je poudarila, da med diskusijo o tej točki od ostalih občinskih odbornikov sicer ni bilo slišati izjav, ki bi bile pod nivojem, a zidovi v njihovih glavah so še zmeraj previsoki in nepremostljivi. Svoje je pripomoglo tudi podprejanje frakcijski disciplini, ki je izredno močna prav v manjšinskih in medkulturnih zadevah, s katerimi bi se dalo presegati predsodke in nacionalne bariere.

Je pa, tako meni Wrolichova, bekštanjski sklep ponovno potrdil, da bomo Slovenci imeli samo tisto, kar si bomo priborili in pridelali sami. Podarjeno nam ne bo nič. Da sedaj skušata občina in tudi dežela vso odgovornost za večjezično vzgojo v vrtcih naprtiti Slovincem, ki so najšibkejši dejavnik v tej igri, pa vso stvar dodatno otežkoča. Po njenem bi vsaj iz manjšinskega vidika bila stvar dosti bolj optimistična, če bi se osrednji organizaciji, Zveza slovenskih organizacij in Narodni svet koroških Slovencev, sporazumeli za skupen katalog zahtev in odprtih problemov, kamor sodijo otroški vrtci, status glasbene šole, dvojezični napisi, uradni jezik in podobno, ne pa da bi se – po njenem – izgubljali v »malenkostih«, kdo je bolj ali manj legitimiran in podobno.

Udarec za 2006

Hud udarec pa je bekštanjski občinski sklep seveda ob kandidaturi za olimpijske igre leta 2006. Wrolichova je svarila pred posledicami takšnega skle-

pa, kajti »občina in dežela, ki vodita manjšinsko politiko, ki postavlja in gradi zidove v glavah, vrtcih, šolah in sploh med ljudmi, namesto da bi jih pomagala rušiti, sploh nimata pravice, da se potegujeta za olimpijske igre leta 2006. Kajti prepad

Erika Wrolich se namerava boriti naprej

Foto: Fera

med geslom »Brez meja« in dejanji, kakršen je negativen sklep o večjezičnem vrtcu, je nepremostljiv, prevelik«.

Zato je o nesprejemljivem sklepu občinskega sveta nemudoma obvestila Avstrijski olimpijski komite in ga seznanila s celotno problematiko. Wrolichova podpira tudi zamisel kroga koroških Slovencev, da o škandalozni praksi koroških občin in deželne politike v zvezi z jezikovno oskrbo oz. neoskrbo slovenskih in dvojezičnih otrok v javnih otroških vrtcih ter o nasprotju med olimpijskim geslom »Brez meja-senza confini-ohne Grenzen« in politično nemškonalno prakso v deželi, ko gre za osnovne in zajamčene pravice Slovencev in za sožitje, seznanila tudi Mednarodni olimpijski komite v švicarskem Lausannu. »Najzvedo, kam bodo prišli«.

Pozitivni odmevi

Z veseljem in zadovoljstvom pa Wrolichova opozarja na skorajda izključno pozitivne odmeve, ki jih od negativnega občinskega sklepa naprej dobiva od soobčanov. Čestitali so ji za njen nastop med sejo, predvsem pa za zavzemanje za večjezično vzgojo otrok. Nemalo jih je povedalo, da jih je sram, kako samoumevno večjezični so v Kranjski Gori in v Trbižu trgovci, uslužbenci na

črpalkah ali pa znanci, »pri nas pa krčevito gonimo enojezičnost«. Predvsem pa je zanimivo to, da so zamisel večjezične vzgoje v otroških vrtcih podprli prav občani, ki si jih ostale stranke lastijo kot »volilno govedo« (Stimmvieh) in se zgovarjajo nanje, »češ, ti ljudje tega ne bi razumeli«. Glas ljudstva, tako Wrolichova, je v tej stvari drugačen, odprt, in ga občinski odborniki očitno že zdavnaj ne razumejo več.

Skeptična pa je Wrolichova, ko beseda nanese na prihodnje korake v tej zadevi. Šok med starši in ljudmi je precejšen in malodušja ne gre podcenjevati. »Kar malo me je strah, da bom ostala sama in brez podpore, ki jo potrebujem«. Zato jo tembolj veseli, da so ji nekateri občani obljubili podporo in solidarnost.

Radio AGORA v evropskem kontekstu

Medtem ko so nekateri večji privatni radii 1. aprila že začeli oddajati, se pri dvojezičnem radijskem projektu na Koroškem, radiu AGORA, pripravlja začetek oddajanja jeseni.

V okviru priprav sta se prejšnji teden predstavnika radia Helmut Peissl (poslovodja) in Joži Wutte (programski koordinator) v Strasbourgu srečala z nekaterimi vidnimi osebnostmi Sveta Evrope in Evropskega parlamenta, ki so bili zaradi zasedanja Evropskega parlamenta tako rekoč vsi dosegljivi.

Srečala sta se z vrsto poslancev, od katerih naj omenimo le prejšnjega podpredsednika Evropskega parlamenta Glyna Forda, poslanca britanske laburistične stranke, ki dobro pozna koroško politično sceno, ter njegovo strankarsko kolegico Eluned Morgan, ki ima kot članica finančne komisije odločilno po-

zicijo in se kot pripadnica vališanske manjšine zelo zavzema za razvoj manjšinskih jezikov.

Vsebinska pogovorov je bila zlasti evropska dimenzija dvojezičnega radia, ki se na medijemskem področju trudi za presejanje meja in to v sodelovanju z radijskimi oddajniki v Sloveniji, kar je treba videti v luči priprav pristopa Slovenije k Evropski uniji. »Dejansko imamo kot dvojezični radio na zunanji meji EU enkratno možnost povezovanja in prekomejnega obveščanja o evropski integraciji, kar je tako v interesu Slovenije kot tudi EU in Sveta Evrope«, tako je menil Peissl v pogovoru za SV.

Podobno vidi stvar avstrijski poslanec v Evropskem parlamentu Hannes Swoboda, ki se hoče zavzemati za to, da bo dobil radio AGORA v procesu

evropske integracije mesto, ki mu gre.

Pri Svetu Evrope sta pokazala največje zanimanje vodja protirasistične kampanje Isil Gache in vodja medijske sekcije oddelka za človekove pravice Christian Poirel, ki je predlagal patronanco Sveta Evrope za začetek oddajanja.

Zanimiv pa je bil tudi pogovor z vodjo ukrepov za ustvarjanje zaupanja med etničnimi skupinami Alfredom Micciom in pa z vodjo medijskega oddelka Jackom Hanningom, ki je ponudil predvsem strokovno novinarsko pomoč.

AGORA in dozdevni pomisleki vojaških tajnih služb

Ko je lani jeseni pristojna programska komisija frekvenco za manjšinski radio na Koroškem dodelila družbi AgoraKorotan,

so svobodnjaki v koroškem deželnem zboru in vpliven dunajski dnevnik že videli ogrožene temelje dežele Koroške in družbe. Da bi preprečili sklep komisije, je svobodnjaški deželnozborovski klubski vodja Strutz v nujnostnem predlogu zahteval poročila koroške varnostne direkcije in državne policije ter vojaških tajnih oz. obveščevalnih služb, s katerimi naj bi preverili delovanje posameznih članov AGORA. Strutz je svoj predlog utemeljil tako, da imajo omenjene službe najhujše pomisleke proti proponentom radia AGORA.

No, s tem nujnostnim predlogom Strutz ni imel uspeha. Najprej v deželnem zboru ni dobil potrebne nujnosti, potem pa sta še pristojna zvezna ministra Schlögl (notranje zadeve) in Fasslabend (obramba) soglasno potrdila, da je Strutz trdil stvari, ki sploh ne držijo.

To je črno na belem razvidno iz odgovora na parlamentar-

no vprašanje, ki so ga v zvezi s Strutzevim predlogom 30. 1. 1998 nanju naslovili državnozborni polanci Zelenih s Terzijo Stojsić na čelu.

Odgovori so v celoti negativni, kar pomeni, da je Strutz natolceval in so njegove trditve v celoti iz trte zvite, torej neresnične. Sodelavci AGORA v ničemer niso obdolženi in osumljeni krivih ali kakorkoli drugače sumljivih dejanj. Predvsem odgovora na 5. in 6. točko vprašanja, kjer gre za možne oz. za jasno določene pomisleke vojaških tajnih služb proti AGORA, to jasno potrjujeta. Obakrat je odgovor kratek in jasen: NE.

Na vprašanje, kako je klubski vodja Strutz mogel ugotoviti, da sta vojaški tajni službi nasprotovale licenci AGORA, sta oba ministra odgovorila, da jima ni znano, »kako je poslanec dr. Strutz prišel do teh ugotovitev« in da tudi »niso bile predmet« raziskav njunih resorjev.

Urejata
 Mirko Messner
 in Jozi Wutte

Zvočni zidovi in vrtilčki

Morda bodo današnji trije prispevki pomagali razčiščevati pojme, ki jih v razpravi zadnjih mesecev razni ljudje različno uporabljajo, se pravi: z različnim pomenom. Recimo pojem *multikulturalnosti*. Kdo ne pozna kljubovalnega zatrjevanja, češ, »mi Slovenci« smo itak »multikulturalni« ampak »oni« niso? Praviloma to zatrjevanje pomeni, do so koroški Slovenci najmanj dvojezični, nemško govoreči sosedi pa ne. Kdo bi temu oporekal? Problem je v tem, in na to opozarja v svojem prispevku na tej strani dipl. inž. **Andreas Berchtold**, da ne gre za multikulturalnost posameznika, temveč za multikulturalnost družbe. Ker je manjšinska kulturna politika sestavni del te družbe, ki je multikulturalna, pa naj ji je to po volji ali ne, se mora tej multikulturalnosti odzvati. Berchtold, Vorarlberžan, ki se je iz družinskih razlogov naučil slovenščine, pričakuje, da bo to storila. Njegova politična volja, pravi, ni omejena na manjšinska vprašanja, zato njegovih političnih nazorov pokrivajo politične, ne pa etnične stranke.

Dr. **Cornelia Kogoj**, tajnica Inicijative manjšine na Dunaju, razmišlja na podoben način; »zapiranje v etnične vrtilčke« se za manjšine ne bo obneslo, saj razvoj kulturne in socialne realnosti podira vse take in podobne omejitve. Kogojeva ni mnenja kulturnih pesimistov – in teh je med etničnimi manjšinami precej –, da bo »globalna vas« izničila kulturno raznolikost in izravnala identitete, saj je glavni dejavnik razvijanja identitete slej ko prej lokalno okolje. Ker pa pomeni živeti *razvijati se*, naj bi se tudi v manjšinski politiki uveljavljal koncept *razvijanja* kulturne identitete namesto obvarovanja sedanjega stanja.

Dr. **Larissa Krainer**, znanstvena delavka na področju komunikacije, gre v svojem prispevku še korak dlje in odgovarja na vprašanje, ki smo ga postavili na začetku razprave. Kako, smo vprašali, naj ZSO pri svojih organizacijskih strukturah upošteva narodnostno in še posebej jezikovno raznolikost južne Koroške, ne da bi zaradi tega ogrožala svoj status osrednje organizacije koroških Slovencev? Krainerjeva ugotavlja, da mora ZSO danes očitno na novo razmisliti o svojem odnosu do raznih dejavnikov: do ene in druge republike, do političnih strank, do »konkurence«, ki razmišlja ekskluzivno »nacionalno«; njen predlog pa je tale: ZSO bo morala porušiti zvočni zid, ki jo loči od nemško govorečih, in to ne bo šlo brez slovesa od starih organizacijskih modelov.

Strah pred raznolikostjo?

Tokrat imajo besedo ljudje, ki na svoj način in v svojem jeziku odgovarjajo na vprašanje po usmeritvi manjšinske politike – s stališča državljanov, ki niso doraščali v tradicionalnem slovenskem obeležju.

Andreas Berchtold

Als geborener Vorarlberger, der lange Jahre in Salzburg und Wien gelebt hat und durch familiäre Bindungen jetzt im zweisprachigen Gebiet in Kärnten heimisch geworden ist, für den es eine Selbstverständlichkeit war, Slowenisch, die zweite Familiensprache, zu lernen, bin ich öfter gefragt worden, ob ich mich nun als »Multikulti«, als bikultureller Kärntner oder gar als potentieller Slowene fühle. Nein, als Vorarlberger, habe ich geantwortet.

Was erwarte ich nun von den politischen Vertretern der Kärntner Slowenen?

– Meine kulturelle Identität, jene meiner slowenischen Frau und jene meiner vorarlbergerisch und slowenisch sprechenden Kinder sind verschieden. Alle diese Identitäten sollten ihren Platz haben. Nicht der einzelne soll also »multikulturell« sein, sondern die Gesellschaft.

– Eine Reduktion meiner politischen Willensbildung auf

Volkgruppenfragen lehne ich ab. Meine politische Weltanschauung kann nur von (weltanschaulich) politischen Parteien abgedeckt werden, nicht jedoch von »Ethnparteien«.

– Um am kulturellen Leben der Gemeinde teilnehmen zu können, war ich auf die Offenheit des slowenischen Kulturvereines angewiesen. Obwohl es für

Pričakujem ne le jezikovno, temveč tudi vsebinsko odprtost.

mich eine Selbstverständlichkeit war, daß als interne Sprache Slowenisch verwendet wird, löste meine

aktive Mitarbeit zum Teil Assimilierungsängste aus. Trotzdem erwarte ich, was die Kultur betrifft, nicht nur eine sprachliche, sondern auch eine inhaltliche Offenheit.

– Im übrigen ist der anzustrebende »Identitätsgradient« nicht der, von einer Ethnokultur zur anderen (z. B. vom Vorarlberger zum Kärntner Slowenen), sondern von der reinen ethnischen hin zur regionalen bzw. zur europäischen Identität.

Larissa Krainer

Der Zentralverband slowenischer Organisationen befindet sich, scheint's, in einer Phase der Umstrukturierung. Ihr Name sei Reform. Endlich. Gefragt ist ein Umdenken, möglicherweise sogar ein Neudenken zentralistischen Dachverbändertums, Marke: Heimatdienst. Endlich.

Zu klären sind nun Beziehungsfragen: jene zur »anderen« Republik ebenso, wie die zur »eigenen« (bei beiden unter tunlichster Vermeidung des Heimatsbegriffes), aber auch die zu politischen Parteien und schließlich: die zur Konkurrenz. Auf deren Seite stehen gleich zwei Gruppierungen: einmal das deutschsprachige Mehrheitsvolk, dann die slowenischsprachigen Nationaldenker.

Konkurrenten sind sie aus unterschiedlichen Gründen: die einen, weil sie durch – mindestens ein Jahrhundert lang erlernte – Sprachpräpotenz die Minderheitensprache auszulöschen drohen. Das gelingt augenscheinlich mittels ausgeprägter Ignoranz, konsequenter Intoleranz und schier unheilbarer Einsprachigkeit. Die anderen, weil sie sich als die »besseren« Slowenen sehen und auf politischer Ebene – getragen durch ihre flächendeckende Organisationsstruktur – erhebliche Meinungsbildung betreiben. Im eigenen Land, von

dem freilich zu fragen wäre, wessen es ist.

Die Minderheitenfrage, so heißt es, könne nur als regionale Frage aufgefaßt werden, an deren Lösung die gesamte Bevölkerung des zweisprachigen Gebietes mitwirken soll. So weit, so klar. Daß es dafür Kommunikationsstrukturen braucht, für die – ausschließlich – der reformorientierte Zentralverband ein Dach anzubieten hätte, liegt auf der Hand.

Dem diametral entgegen steht aber das Ziel, den Status als

Zvezino strukturo označuje »zvočni zid« proti nemško govorečim.

»Zentralorganisation der Kärntner Slowenen« nicht zu gefährden. Einer innerorganisatorisch gelebten Zweisprachigkeit wird so gleichsam eine Schranke, genauer: eine Schallmauer gesetzt. Eine Mauer, die nicht nur demokratische Mitsprache verhindert, sondern das eben erst vernommene Signal des Zuhören-Wollens, das als zentrales Element jeden Dialog erst kennzeichnet, Lügen straft.

Reformen brauchen strukturelle Veränderungen. Strukturen zu verabschieden bedeutet Identitäten zu brechen. Sich selbst der Veränderung zu stellen, wäre dazu freilich nur der erste Schritt. Ein Schritt, mit Signalwirkung allerdings, oder: ein gelebtes Vorbild der Veränderung. Zentralistische Meinungsbildung kann solches nicht leisten.

Cornelia Kogoj

Die österreichischen Volksgruppen waren durch die führenden gesellschaftlichen Gruppierungen ständig gezwungen worden, ihre ethnische Identität zu hinterfragen und zu definieren. Um einer möglichen Vereinnahmung durch die Mehrheit zu entgehen, wurden und werden auch heute noch Kriterien für Zugehörigkeit und Ausschluß geschaffen und Homogenität als Ziel erklärt. Gegen die Verunsicherung der Moderne werden also Modelle von kleinen überschaubaren Einheiten konstruiert.

Daß dieses »ethnische Schrebergartendenken« keine Zukunftsvision für eine moderne Minderheitenpolitik darstellen kann, liegt auf der Hand. Ethnische Identität unterliegt zeitlichen Dimensionen und kann sich wandeln, in ihrer Bedeutung verstärken, abschwächen oder ganz auflösen. Letzteres wird gemeinhin als Assimilation bezeichnet. Als Gegenstrategie wird mit allen Mitteln Identitätserhalt propagiert, was jedoch durchaus Elemente von Ethnozentrismus, Konservatismus und nationalstaatlichem Denken enthält.

Durch die Vernetzung der Welt zum vielzitierten *globalen Dorf* wird unsere Gesellschaft heute in einem bislang nie dagewesenen Maße durch Kommunikation bewegt. Technologische Innovationen überschreiten nationalstaatliche Grenzen,

bzw. sind per definitionem grenzenlos, und schaffen daher für den Menschen ein vollkommen neues Gefühl für Entfernung und Raum und dessen mögliche Überwindung. Mitverändern wird sich auch unsere kulturelle und soziale Wirklichkeit. Kulturpessimisten, wie sie Angehörige von ethnischen Minderheiten oftmals darstellen, befürchten dadurch eine Nivellierung kultureller Vielfalt und Identität. Entgegen dieser Auffassung glaube ich, daß trotz

allem der Geburtsort eines Menschen mit seiner spezifischen Lebenswelt, die unter anderem aus einer kollektiven Vergangenheit resultiert, weiterhin für die soziale Entwicklung des einzelnen bestimmend sein wird. Die identitätsstiftende Basis liegt folglich nach wie vor im lokalen Raum.

Leben bedeutet jedoch Veränderung und so sollte das Konzept der *kulturellen Identität* durch jenes der *kulturellen Entwicklung* ersetzt werden, das durch die drei Elemente *Dynamik*, *Vielfalt* und *Diskurs* gekennzeichnet ist.

Öffnung statt Abgrenzung, Identitätsentwicklung anstatt Bewahrung und Multikulturalität anstatt einer ethnozentrischen Nabelschau sind nur einige Schlagwörter für die Richtung, in die der Diskurs einer modernen, sprich den Anforderungen heutiger Gesellschaften entsprechenden, Minderheitenpolitik gehen sollte.

Razvijati identiteto namesto obvarovati jo – to je smer moderne manjšinske politike.

Po uradnih podatkih koroškega Deželnega šolskega sveta je bilo v 1. stopnji šolskega leta 1997/98 prijavljenih 449 otrok k dvojezičnemu pouku. Od teh jih 21,49 % dobro obvlada slovenski jezik, približno enak delež (20,51 %) le malo, večina – 56,36 % – pa sploh ne zna slovensko. To pomeni, da je med novo prijavljenimi delež

Slovenščina v šoli

tistih, ki dobro obvladajo slovenščino, manjši od četrtiline. Razen v Celovcu (podatki Deželnega šolskega sveta upoštevajo tudi razmere v obeh tamkajšnjih dvojezičnih ljudskih šolah) sō na nekaterih šolah vseh drugih šolskih okrajev razredi prve šolske stopnje, kjer obiskujejo dvojezični pouk izključno otroci brez znanja slovenščine.

60 LET PRIKLUČITVE IN GLASOVANJA

Dobrodošel veliki führer! Heil!

»Za nas je nekaj lepega in velikega, da nas niso le preprosto vzeli, temveč da smo sami imeli priložnost prinesiti Führerju to deželo«, se je prve dni po nacističnem prevzemu Avstrije zanosno pohvalil gauleiter Kutschera, skupaj z deželnim glavarjem Pawlowskim pa sta Hitlerju v dobrodošlici poudarila, da »koroški narod vriska ... v ponosni zavesti, ker more Führerju predati svobodno, nedeljeno in varno zaščiteno obmejno deželo«.

I ZPOVED tega uvoda je zagotovo značilna za dogajanje izpred 60 let. Avstrijsko ljudstvo je prihod nemških sil pozdravljalo z stegnjenimi rokami, na Dunaju se je zbralo kar pol milijona ljudi, ki so od sreče jokali, padali v histerijo, ko jim je spregovoril veliki avstrijski sin, führer Adolf Hitler. 4. aprila je Hitlerja v Celovcu pozdravilo vse mesto, navdušence pa so pripeljali tudi iz drugih koroških krajev.

Kako je potem v toku zgodovine Avstrija veljala za prvo nemško žrtev, si je kar težko razložiti. Sama je skočila Hitler-

rala posredovati vojska. Preko 60 tedanjih pučistov so aretirali, preko dvajset pa jih je pobegnilo v tedanjo Jugoslavijo, od tam pa so se umaknili v rajhovski Nemčijo in se s Hitlerjevo vojsko še bolj usposobljeni spet vrnilo na Koroško.

Zadržanje koroških Slovencev

To je težko prav oceniti. Iz današnjega stališča so bili precej oportunistični. Iz takratnega Koroškega Slovenca, edinega slovenskega časopisa, lahko razberemo v izdaji 11. marca poziv vsem Slovencem, naj »kot en

na prvi strani Slovenca pojavila Hitlerjeva slika in prej nekako radikalno slovensko vodstvo se je potegnilo v poljšjo hiško, iz nje pa je spet pokukalo prilagajeno. Že 30. marca je Koroški Slovenec agitiral za glasovanje za priključitev k rajhu: »Koroški Slovenci, 10. aprila volimo: Ja!« je pisalo na prvi strani časopisa. Na slovensko stališče je zagotovo v veliki meri vplivalo pastirsko pismo škofa Adama Hefterja, v katerem je vernike pozval, naj glasujejo za Hitlerja.

Zaupniki slovenskih organizacij so se že 24. marca zbrali v poslopju Mohorjeve v Celovcu in razpravljali o »nadaljnjih političnih korakih«. Kot je poročal Joško Tischler v koledarju Mohorjeve za leto 1939, je »Ta zbor po vestnem razgovoru o novem položaju sklenil, da glasujejo koroški Slovenci 10. aprila za Veliko Nemčijo in za vodjo Adolfa Hitlerja«.

Seveda bi bilo zelo krivično zadržanje Slovencev označiti za izdajalsko. Zagotovo niso bili tako navdušeni za veliko Nemčijo, kakor so to izkazovali razglasi. Njihovo ravnanje je treba oceniti kot nekako taktiziranje, da bi se izognili represalijam, ki so se takoj začele (Vinko Poljanec). Res pa je, da jim to taktiziranje ni kaj dosti prineslo in tudi utvara, ki so jo razglajali, da nemški narodni socializem temelji na pravici naroda in bo zato zagotovil pravice tudi koroškim Slovencem, se je kaj kmalu razblinila. Že v juliju so nove oblasti povsod po

Zborovanje pliberških nacistov že pred vojno

Foto: Arhiv

ju v naročje, bolje rečeno željno je pričakovala »ponovno združenje«. Rezultat glasovanja 10. aprila (preko 99 odstotkov JA) je pokazal pravo sliko pričakovanja in sadove dolgoletnega ilegalnega in tudi javnega delovanja avstrijskih nacistov.

Koroška je bila tudi v tem primeru na prvem mestu. Heimbund je s svojim delovanjem dajal vso podporo takrat še ilegalni nacionalsocialistični stranki in ji dejansko pomagal na široko odpirati vrata za priključitev. Po občinah so bili že močno organizirani, sestavljali so nove garniture oblasti, ki je po 13. marcu, dnevu vkorakanja nemških sil, v trenutku začela delovati. Kadrovali so za vse pomebne oblastne funkcije od nacističnih županov, kmečkih vodij (bauernführerjev, ortsruppenleiterjev itd. itd. Hkrati pa so že tudi sestavljali spiske svojih nasprotnikov, ki jih bo treba odstraniti, še posebej pa spiske zavednih Slovencev, da bodo končno potegnili zaključno črto (Schlußstrich).

Kako so bili koroški nacisti organizirani, nam zgovorno dokumentirajo dogodki v Pliberku, kjer so že leta 1934 po puču na Dunaju za dva dni prevzeli oblast, razorožili žendarmenjo in carinsko službo in je za ponovno vzpostavitev reda mo-

ž» glasujejo za »svobodno, neodvisno in socialno, za krščansko, enotno Avstrijo«. Ko z glasovanjem, napovedanim za 13. marec ni bilo nič, ker je Schuschniga z vkorakanjem prehitel Hitler, pa se je takoj za tem

POSEBNA IZDAJA! Klagenfurt (Celovec), dne 11. marca 1938. št. 10 B.

Koroški Slovenec

List za politiko, gospodarstvo in prosveto

Zvezni kancler in vodja domovinske fronte dr. Schuschnigg je izdal sledeči

poziv:

Avstrijsko ljudstvo!

Prvič v zgodovini naše domovinske zlatove vodstvo države javno priznanje k Avstriji. Nedelja 13. marca 1938 je dan ljudskega glasovanja.

Vi vsi brez razlike stanu in poljica, moške in žene svobodno Avstrije, vi vsi ste policajni, da glasno izpoveste pred celim svetom: Ali hočete hoditi po naši

Leto XVIII. V.b.b. Klagenfurt (Celovec), dne 30. marca 1938. št. 13.

KOROŠKI SLOVENEK

List za politiko, gospodarstvo in prosveto

Koroški Slovenci, 10. aprila volimo: Ja!

Vodja in kancler Adolf Hitler je za 10. april L. razpisal ljudsko glasovanje. Tudi mi naj glasujemo.

ali se pretnavamo k vodji Adolfa Hitlerja in s tem k 13. marcu izvršimo zupotni združitev Avstrije z Nemčijo.

Glasovali bomo sklenjeni: Ja!

Zakaj? — Narodni socializem Adolfa Hitlerja proglašja narodnost za božjo stvar in smatra nezvestobo ali protivnost narodu, v kateremu je rojen, za protinaravno in zato sramotno. Narodni socializem poziva vsakogar k dejavni službi v narodni družini in v narodnem obsestvu.

Kakor veljavo ta načela za Nemce in nemški

PRICE ČASA:

Miha Lubas, Vogrče

V tistem času leta 1938 sem bil v Celovcu, kjer sem se šolal na glasbenem konzervatoriju. S priključitvijo pa je bilo šolanja konec. Tisti dan, 4. aprila, ko je prišel Hitler, sem bil v Celovcu. Vse ulice so bile polne ljudi, vse stavbe in okna okrašena z zastavami s kljukastim križem, navdušenje ljudi pa tako, da tega ni mogoče opisati. Vse je bilo do potankosti pripravljeno in organizirano. Še danes nekateri trdijo, da Avstrije tedaj niso prodali, jaz pa trdim, da so jo, saj sem sam doživel njihovo navdušenje. V Gurkerhaus, kamor sem hodil jesti, dva dni nisem mogel, ker nisem imel nacistične zastavice.

V Vogrčah kakih posebnih rjavosrajčnikov ni bilo, pač pa v Pliberku. Slovenci so bili zstrašeni, zato so 10. aprila glasovali za Hitlerja, čeprav ga po večini nismo marali.

Marija Žele, Dob

Zelo dobro se spominjam tistega časa. Nič ni smelo biti več slovensko, zmerjali pa so nas z vsemi mogočimi imeni. Petrovemu očetu so ušli voli in naceji so ga grozno zmerjali. Tudi zdaj ne bilo kaj drugače, če bi prišli nemškonacionalno usmerjeni na oblast. Ob vsakih volitvah se spet pojavi sovraštvo.

Jaz glasovati 10. aprila nisem smela, ker sem bila po možu, ki je bil iz Postojne, ta pa je bila tedaj pod Italijo, italijanska državljanka. Po vojni pa so nas spet zmerjali s titokomunisti in partizanskimi svinjami.

Nikoli jim ni bilo prav. Avstrijsko državljanstvo pa sem dobila šele leta 1948.

Franc Riedl-Šimon, Nonča vas

V šolo sem hodil na Božji grob. Učitelj Valentin Weizer je bil heimatbundovec, Josef Guttenbruner pa velik Avstrijec, in ta dva se nista marala. Ko so imeli pliberški purgarji pohod z baklami (Fackelzug) za naceje, ga je tudi Guttenbruner nekaj dni za tem organiziral za Avstrijo. Zadnji petek pred 13. marcem je imel pliberški kaplan Nagele veliko pridigo »za krščansko in socialno Avstrijo«. S tem je bil pri nacistih že slabo zapisan. Pozneje so ga aretirali zaradi nedovoljenega prestopa meje in je bil zaprt. Ob priključitvi sem bil v Pliberku, nesel sem mleko. Povsod je vladalo veliko navdušenje.

Na zborovanju pred glasovanjem so tudi Slovencem obljubljeni, da jim bo bolje šlo. Dva trgovca iz Metlove sta pri nas razgrajala in vpila za Hitlerja. Pukvov oče, Franc Buchwald, pa je vozil gnoj. Ko sta ga

pozdravila s Heil Hitler, jima je nekaj odgovoril, ona dva pa sta ga obtožila, da je rekel Schwein Hitler. Zato so ga aretirali. Na zborovanju pri Uranšku je moj oče dejal: »Mi bomo že glasovali za Hitlerja, vendar najprej izpustite Pukvovega očeta in kaplana Nageleta.« To so res storili, pri glasovanju pa je očetu vaški mogočnej Logar-Lucjak dejal: Ti moraš voliti javno, če bo en glas narobe, bo tvoj!«

dvojezičnih občinah začele ustanavljati samo nemške otroške vrtce, v jeseni pa je bila z novim šolskim letom ukinjena utrakvistična šola. Vse več slovenskih intelektualcev in duhovnikov je bilo preseljenih in izseljenih, zapani so se začeli polniti s slovenskimi rodoljubi, po napadu na Jugoslavijo pa je bilo konec vsakršnega prosvetnega delovanja v slovenskih

društvih, posojilnice in zadruge so bile zaplenjene itd. itd. Skoraj 100-odstotni »JA« za Hitlerja Slovencem ni prinesel nič. 14. in 15. aprila 1942 so v smislu končne rešitve koroškega vprašanja izselili skoraj 300 slovenskih družin.

Pripravil Jože Rovšek

Viri: Teodor Domej: Koroški Slovenci in leto 1938; Gottfried Glawar: Geschichte Bleiburgs

PRENOVLJENA ŠOLA V ŠENTLIPŠU

Lepa, vendar pomanjkljiva!

V SOBOTO, 4. aprila 1998, so učenci in učenke, občina, vodstvo šole in združenje staršev vabili v Tihoyo na otvoritev prenovljene in povečane (nova telovadnica) dvojezične ljudske šole Šentlipš ob Ženeku, občina Žitara vas.

Prek hribov je pihal dokaj močan jug, prve deževne kapljice so se prikradle iz oblakov – zadnji dokaj lep dan po več tednih lepega vremena.

Marin-Reinhart oblikovali kulturni del slavnostnega programa. Vrstile so se deklamacije, igrice, ples, petje ob spremljavi kitare ali glasbe s kaset v nemškem in slovenskem jeziku. Otrokom, izvajalcem in vsem štirim učiteljicam veljajo za izvedeno kulturno prireditev posebne čestitke. Starši so lahko zelo zadovoljni z učiteljicami, ki so bile zmožne spraviti s petindvajsetimi otroki nekaj tako

Skratka: lep in prazničen dan za prebivalce šolskega okoliša Šentlipš! Edino, kar je motilo: Ko smo si ogledovali prostore v šolski stavbi, je bilo treba vedno odpreti vrata, da si videl, kaj se skriva za njimi. Med kulturnimi ljudmi za javna poslopja ni običajno, da nikjer ni nobenih oznak. Za dvojezično ljudsko šolo bi bilo potrebno tudi iz pedagoških razlogov namestiti za prostore oznake v nemškem in

Prenovljena ljudska šola se lepo vklaplja v vaški ambient

Foto: SV

Pred šolo in v njej je postajalo živahno. Številni obiskovalci slavnostne prireditve ob otvoritvi so prihajali, mnogi stali v gručah v pogovoru. Kdor šole po prenovitvi še ni videl, temu je ob pogledu na stavbo zastal korak. Stara stavba je posebno lepo obnovljena, novi del z njo okusno spojen in oboje se harmonično vključuje v vaško okolico. Ravno tako lepo je urejena notranjost šolske stavbe.

Ob desetih se je pričela slavnostna prireditev. Voditeljica šole Vera Sadjak je goste pozdravila in popeljala skozi krajevno šolsko zgodovino.

Prvi pouk se je pričel leta 1820, sprva v privatnih prostorih in se kmalu nadaljeval v kajži, ki so jo bili preuredili v šolo, potem pa vseskozi potekal v leta 1880 zgrajeni, sedaj obnovljeni šolski stavbi. Okoli leta 1980 je dvojezični ljudski šoli Šentlipš grozilo zaprtje, vendar je trend ukinjanja malih podeželskih šol prenehal ravno tako hitro, kot se je pojavil. Šola v Tihoyi je bila rešena, nadaljnji obstoj zagotovljen in prebivalstvo zadovoljno.

V začetku je potekal pouk, kot povsod v naših krajih, v slovenskem jeziku. Večina prebivalcev v občini nemškega jezika ni obvladala. Po letu 1869 so poučevali v obeh, v slovenskem in nemškem jeziku. Tako je ostalo do danes.

Dvojezično ljudsko šolo sedaj obiskuje 25 otrok (včasih jih je bilo 100), več kot polovica se jih uči obeh jezikov.

Nato so sproščeni otroci namesajanih obrazov pod vodstvom voditeljice šole Vere Sadjak in njenih kolegic Tanje Srienc, Alexandre Hribernik in Ute

kvalitetnega na oder. 13 milijonov šilingov iz deželnih virov je dobro naloženih.

Kot govorniki so slavnostno prireditev obogatili še župan občine Žitara vas Herbert Lepitschnig, deželni svetnik Dieter Haller in deželni inšpektor za obvezno šolstvo Palasser.

Pred zaključkom prireditve so člani združenja staršev, učiteljice in župan poslovali še direktorja Lipuša, ki je šolo vodil 13 let in 1. februarja letos stopil v pokoj, ter mu izročili darila.

Šolo je blagoslovil domači župnik Gotthard.

Za hrano in pijačo so skrbeli člani in članice združenja staršev dvojezične ljudske šole Šentlipš.

slovenskem jeziku. Ni se treba zglodovati po dvojezični ljudski šoli v Žitari vasi, lahko se odgovorni zgledejejo po novejših šolah kot so npr. dvojezična ljudska šola Šmihel ali Božji grob.

Nočemo polemizirati, odgovorne v občini, združenje staršev in učiteljice pa pozivamo, da v najkrajšem času poskrbijo za dvojezične napise in oznake v tej lepi šoli. Šele ko bo to storjeno, bomo verjeli v spoštovanje in enakopravnost obeh jezikov na Koroškem. Argument, da se, če ni dvojezičnih napisov in oznak, tako nemško kot slovensko govoreči nečemu odpovedujejo, ni pošten in ne pelje v Evropo.

Franc Kukovica

Vesel dan odprtih vrat v vrtcu

Boroveljski dvojezični vrtec, privatni zaradi znanih okolišč, je prejšnji petek odprl svoja vrata za javnost, da je spoznala njegovo delo in so starši mogli prijaviti otroke. Zanimanje je bilo precejšnje, bogat in zani-

miv bazar pa je navzočim nudil priložnost, da so kupili lične ročno izdelane predmete in s tem podprli vrtec. Bil je to dejansko vesel dan odprtih vrat boroveljskega dvojezičnega vrtca.

Učenci so prav radi sodelovali v kvizu, še bolj veseli pa so bili knjižnih nagrad

Foto: SV

Mladi naj segajo po knjigah!

Zelo hvalevredno akcijo so družno sklenili Slovenska prosvetna zveza, Krščanska kulturna zveza, obe slovenski založbi in knjigarni v Celovcu, Drava in Mohorjeva, slovenski spored ORF in slovenski oddelek pri deželnem šolskem svetu ter šolska revija Mladi rod in se s knjigami podali med mladež. V preteklem tedu so izvedli razstave, prireditve in pogovore v Bilčovsu, v Selah in v Straji vasi. Tako imenovani Festival otroške in mladinske knjige jim je tokrat kar uspel. Z močnim sodelovanjem dvojezičnih ljudskih šol, kjer se vodstva in učiteljstvo zaveda pomembnega poslanstva knjige in branja in s tem širjenja obzorja otrok, so v šolskem času izvedli zanimiv program. Nastopala je pisateljica Elisabeth Streit-Maier, ki je prebirala svoje tekste in otroke močno animirala, potem pa je ekipa v sestavi Niko Kupper, Andrej Mohar in Veronika Kušej zaigrala še lastno lutkovno igrico »Zmeda v deželi

knjig«. Seveda na temo branja, zavozljali pa so jo s svinčnikom in radirko in z zamenjavo črk O in U. No, pa je bilo smeha ob lulu namesto lolo in tako dalje.

Otroci oz. učenci teh treh omenjenih ljudskih šol so se knjižnega obiska, ki ga je bogato predstavljala knjigarna Naša knjiga, zelo razveselili. Ob tem so tudi risali in potem so bili njihovi oddani izdelki izžrebani in nagrajeni s knjigami. Vse je potekalo lepo in prav, le starši so se nekoliko premalo odzivali na večerno svetovanje strokovnjakinje Milene Blažičeve o pravilni izbiri knjig za otroke. V Bilčovsu je bila njihova udeležba še nekako zadovoljiva, v Selah pa se je tega tako koristnega svetovanja udeležilo le šest staršev, v Straji vasi pa je zaradi bližajočih praznikov celo odpadlo. Pa kljub temu je bilo na obeh večerih nekako poudarjeno, da so prav starši otrokom najboljši zgled za branje knjig.

J. R.

Umetnica Gunda König (desno) z galeristko Marijo Šikoronja

Foto: SV

GUNDA KÖNIG V GALERIJ ROŽEK Srhljivi lirični izpovedi

Preprosta tišina, nevtralna sivina, nekako vzvišeno vzdušje. Ponese te nekam v medij. Kakih dvajset se nas posede med slike Gustava Januša v rožeški galeriji in za oskubljeno mizo brez cvetic in prta sede Gunda König. Grobna tišina ob njeni prvi interpretaciji Rebecce Selme Meerbaum. Zamaknjenost brez presedanja in šepetanja tudi ves bralni večer. Povedla nas je v svet ljubezni in hrepenenja mladih v najhujšem času,

Selminem od leta 1939 do 1942 in Paula Celana od 40. do 45. leta. Doživeli smo stisko, hrepenenje dveh mladih, ki jima nacizem ni vzel samo svobodo, temveč tudi ljubezen, vzeti pa jima ni mogel hrepenenja.

Čeprav in hkrati tudi žal večer ni bila množična prireditev, je izzvenel kot najgloblji protest proti uničevanju in zatiranju. Proti vsakršnemu omejevanju svobode in ljubezni.

J. R.

VERONIKA BOSCHITZ

Živi v Celovcu in obiskuje slovensko gimnazijo

Kaj ostane

Kaj ostane, če se zid, trd ko kamen, prezgodaj podre?
Kaj pride na dan, če se komaj posušen lak že oddrobi?

Kaj razkrije padec zadnje pisane maske?
Kaj kratki pogled v ključavnico vedno zaprtih vrat?

Kaj me čaka na koncu dolgega predora?
Kaj, če me tema ne more več varovati?

Ostane topli zrak ali le hladni dim?

Steklena posoda

Bela steklena posoda pod mojim telesom lebdi,
kamor brez napora zate vstopa dolgo še ni

Bela steklena posoda na tanki vrvi visi.
Vsaka kruta tvoj beseda v srcu mojem boli.

Belo stekleno posodo si skušal doseči po bližnjici,
ki zate zaprta je še.

Vrvico si raztrgal in ranil moje srce.

Bela steklena posoda zdrobila se je.
Raztresena leži na asfaltu
in zraven nje krvavo moje srce.

MIRJAM KAP

Živi v Dvoru pri Pliberku in obiskuje slovensko gimnazijo

Živeti

Lepo je, če si mlad
in
ne veš,
zakaj živiš
in vseeno veš,
da je lepo,
če si mlad.

Sanjač

Sanjač,
raje se ne spomni,
da te je zima obiskala
in
da je z
ledenimi rokami
pokrila deželo
s snegom
in
da ob
ledeni sapi
zaledenijo
jezera
Raje sanjaj o rožah
rdečih in rumenih
na zelenem in širokem travniku.
Saj veš, da
zimi vedno
sledí pomlad.

Rože

Rože cvetijo.
Rože cvetijo lepo.
Rože so lepe.
Rože so naš jezik.
Rože govorimo mi.
Rože govorijo.
Rože so rdeče-krvavordeče.
Rože so ljubezen.
Rože ljubijo.
Rože.
Rože odcvetijo.

MARTIN HÖCK

Živi v Celovcu in obiskuje gimnazijo »Ingeborg Bachmann«

Maske

Muß ich ein Artist sein,
um eure gepflasterten Wege
zu beschreiten
so weiß ich,
der Zirkus zieht weiter

Muß ich ein Clown sein
und meine Tristheit
durch Pantomime verbergen
– ihr habt Freud an mir –
dem Lachenden

All euch Zuschauer frage ich:
werdet ihr wiederkommen
und mit Freuden in die Manege
starren?

Phantasien

Eine Welt aus Glas
und wir wußten nicht mehr,
ob wir durch sie hindurch
oder an ihr vorbeisähen –

Menschen aus Spiegel
und wir waren allein
denn jemals
zuvor

Po branju v obnovljeni Musilovi bajti

celovec
celo več
če lovec
lov ec
et cetera
terra incognita
ta
naša zemlja
mesto
sto
tisoč ljudi
zaprti
vsak v svojem
stanovanju
you
and me
sto

Schweigen / 2

Zeilen der Stille
fallen lautlos
auf das harte Pflaster
zerbrechen
noch bevor sie gehört werden
zerbersten in Teile
stumm
und ohne Bedeutung
hoffnung
aufgewacht
ohne geschlafen zu haben
eingeschlafen
ohne wach gewesen zu sein
ein andermal
vielleicht
schleicht
nur ein leichter tropfen
tropft
ena sama kapljica
misli iz oblakov
durch die schale meines
harten schädels

Misli

Skozi okno gledam
v temno noč
in pošiljam misli k tebi.
Zapletajo se v vejevju
visokih dreves,
ki robijo pot do tebe.
Ne morejo prečkati morja –
to široko morje, ki naju loči.
Obupano se borijo proti
mrzlemu vetru,
ki jih skuša zadržati.
Znova se vzpenjo visoko
v nebo,
da bi našle zamotano
pot do tebe.
Skušajo razmetati vse ovire,
preboleti vsa trpljenja.
Končno se vdam in moje
isli se razkrojijo.

Izguba

Odšla si,
odšla brez slovesa,
enostano zaprla oči
in vem, ne boš jih več odprla.
Nikdar ne bom več slišala
tvojega smeha,
ganila tvojih upanj,
videla hrepenenja v tvojih
očeh.
In nekako – nekaj je tudi
v meni umrlo –
s tabo me je zapustilo upanje
v pravičen svet.
Ta občutek varnosti,
ki me je grel –

TILL BUSCH

Živi v Celovcu in obiskuje slovensko gimnazijo

aforizma

pisanje
je opazovanje znanih reči
s tujimi očmi
za tuje ljudi
ali
das setzen bekannter worte
an fremde orte
bekanntes zu sagen

neodločen

neodločen
premočen
pre slab
slap savice
domneve resnice
četudi vem
da ničesar ne
dem ist nicht so
sogar jetzt
ätzt
setzt euch
an den tisch
eurer gedanken

KATJA WULZ

Živi v Nonči vasi pri Pliberku in obiskuje slovensko gimnazijo

tudi tega ni več.
Mraz se je pritihtapil
v moje srce,
odkar vem, da se ne
boš več zbudila.
Nisem te mogla več objeti,
se posloviti,
odšla si,
odšla brez slovesa.

Beg

Čakanje na tolažilno noč,
ki te pripelje v prijazen svet
teme.
Mirna, tiha te objame
in čutiš, kako toplota prepluje
tvoje telo.
V sanjah ni vsakdanjega
življenja –
ni sovražstva, ni vojne,

slovenski purizem

gotovo ne sigurno
burno a ne slabo
s tabo ne gradim
ampak zidam
mogočen grad
čistega jezika
majhen grob
mrtve govornice

versuch für ein gedicht über 2sprachigkeit

koroška
kokoška
koroška
ko rožca
ob
jezeru besed cveti
pade
črka
črk
č
v jezero besed
in utone

5zeiler oder schweigen / 1

schweigend erzählen
von gestern
heute
morgen
grauen

machtlos

macht- los
nacht- los
los geeist
gereist
vorbei
an den mauern
des denkens
handelns
leider nur ein traum
einer schlaflosen nacht

ni spora.
Ni pekla, ki dan na dan
z mrzlo roko oklepa tvoj
dušo.
Živiš kot neizmerno srečen
človek.
Toda nekoč se spet svita dan
in silijo te k vrnitvi –
k vrnitvi v vsakdanjost,
ki zapusti sledove v tvojem
srcu.
In spet čakaš –
čakaš, da te sanje vzamejo v
njih topli objem.

Sama

Gledam v tvoje oči in
ustrašim se.
Nekdaj so sijale kot toplo
sonce,
vse ljudi si samo s pogledom
že tolažila,
jim z njim dajala srečo.
Toda zdaj – gledam v prazni-
no.
Pravijo, da so oči zrcalo duše
– je v tvoji duši le še
tema?
Smeh, ki je vedno razjasnil
tvoj obraz,
je prestrašeno zbežal –
kot da bi vedel, da ni več
sreče v tvojem srcu.
Nočeš se braniti proti samoti,
ki te vedno bolj obdaja.
Pustiš se pasti v to žalostno –
zate sladko temo.
Zdaj si – sama.

REZIKA ISKRA, PREDSEDNICA STROKOVNEGA PEDAGOŠKEGA ZDRUŽENJA

Učiteljica z dušo in srcem

Po vseh dvojezičnih šolah na Koroškem poznajo učiteljico Reziko Iskra, saj povsod tudi uporabljajo pripomočke, ki jih je izdelala sama na osnovi dolgoletnih izkušenj v dvojezičnem pouku. Pa ne le po Koroškem, njene mape, karte in druge stvari so našle pot tudi na Madžarsko in celo preko oceanov, tja v daljno Avstralijo, povsod tja, kjer poučujejo slovenščino otroke, ki sicer živijo v drugače jezičnem okolju.

Leta 1995 je kot predsednica Strokovnega pedagoškega združenja na Koroškem nasledila ravnateljca Franca Kukovico. V tem združenju delujejo dvojezični učitelji, pa tudi vzgojitelji dijaških domov in otroških vrtcev, prav tako tudi profesorji na srednjih šolah; skratka vsi, ki jim je poverjena mladina. To je edina stanovska organizacija, ki zastopa interese učiteljev dvojezičnih otrok. Prav zato velja največja skrb didaktičnemu gradivu.

Rezika Iskra: »Lahko se pohvalimo, da smo s tem gradivom, s knjigami in z igrami, res na najsodobnejši ravni, takorekoč up to date. To gradivo ponudimo vsem dvojezičnim šolam na Koroškem, pa tudi v Italiji, v Porabju, Argentini in Avstraliji. Ministrstvo za šolstvo v Sloveniji nam je odkupilo precej materiala, glavno podporo pa dobimo seveda iz Avstrije,

od urada zveznega kanclerja. Na leto izidejo po tri do štiri različne stvari, nekaj pri založbi »Drava«, nekaj pa v samozaložbi. sama sem izdala že 13 pripomočkov.«

Rezika Iskra

Foto: SV

Od kod taka zagnanost?

»Delo z modernim didaktičnim gradivom neverjetno izboljša pouk. Dvojezičnost postane atraktivna, otroci že kar v začetku učenja spoznajo, da lahko z drugim jezikom nekaj počno, da se lahko v njem izražajo in celo igrajo. Vrednost jezika se v očeh otrok na ta način dvigne. Atraktivnost pouka pa vpliva seveda tudi na število prijav k dvojezičnemu pouku, saj je ustna propaganda še vedno najboljša.

Začeli smo izdajati iz potrebe, saj ni bilo kaj dosti gradiva za dvojezične šole. Prednost našega gradiva je v tem, da ga lahko igraje uporabljajo vsi: tisti, ki so se šele začeli učiti, in tisti, ki slovenščino že obvladajo.«

Kje pa učitelji dobivate pobude za izdelavo materiala?

»Z zaključeno pedagoško akademijo izobrazba učiteljev še zdaleč ni končana. Nenehno se izobražujemo na primer na seminarjih, ki jih nudi celovška univerza, pri prof. Larcherju in Gombosu, pa tudi na tistih, ki jih iniciiramo sami preko združenja. Prof. Ferdinand Stefan nam v angleščini na primer posreduje najnovejše metode na področju dvojezične didaktike.«

Kako pa sprejemajo vaše pripomočke po šolah?

»Pripomočke uporabljajo po vseh šolah, vendar nas včasih kar zaboli, če se zgodi – resda zelo redko – da nam material vrnejo, da ga ne sprejmejo. To gre seveda v škodo otrok in pouka. Očitno nekateri pač niso odprti za novosti in niso vsi enako zagnani za kvaliteten dvojezični pouk.«

Strokovno združenje izdaja tudi svoj lasten časopis z naslovom »Sova«. (Če ste slučajno pozabili: sova je simbol modrosti). S. W.

RAZSTAVA IZ ŠPITALA V LJUBLJANI

Punčka – igrača, turistični spominek ali predmet čaščenja

Kulturno-informacijski center Križanke, ki deluje v okviru ljubljanskega Mestnega muzeja, vsako leto pripravi številne krajše razstave. Od 12. marca do 4. aprila je v Ljubljani gostoval Narodopisni muzej iz Špitala na Dravi z razstavo, ki so jo poimenovali »Punčke sveta – svet punčk«.

Razstava nam ne ponudi na ogled le zbirke različnih punčk z vsega sveta, temveč nas seznanja tudi z načinom, kako je ta bogata in zanimiva zbirka nastala. Vendar pa bi nam vsi ti eksponati kaj hitro ušli iz spomina, če bi nam avtorji razstave punčke le pokazali in nas ne bi seznanili z njihovimi različnimi pomeni v kulturah, iz katerih prihajajo.

Kako so punčke z vsega sveta sploh postale muzejski predmeti? Ob 75-letnici mednarodnega združenja poslovnih žensk Soroptimist International so članice koroškega kluba iz Špitala na Dravi pisale vsem klubom po svetu, naj jim pošljejo za njihovo državo značilno punčko. Rezultat: več kot 400 punčk iz 261 klubov. Ker so članice kluba želele prikazati zbrane punčke širši javnosti, so se z Narodopisnim muzejem dogovorile za organizacijo razstave. Sprva je bilo dogovorjeno, da bo razstava prodajna in da gre celoten izkupiček za socialni projekt »Psi spremljevalci za slepe otroke v Špitalu«, vendar pa se je muzej odločil za odkup celotne zbirke in jo s tem ohranil kot celoto.

Glede na to, od kod punčke prihajajo, so jih razvrstili v štiri večje skupine:

Črne punčke, oblečene v živopisna oblačila, poslani iz Afrike, so bile izdelane po navodilih v posebnih delavnicah. Afriški otroci se s punčkami ne igrajo, saj za igro uporabljajo predvsem tisto, kar najdejo v svojem okolju, vlogo punčk pa prevzemajo najmlajši otroci. Po

navodilih so jih pričeli izdelovati predvsem zato, ker so turisti želeli vzeti s seboj domov nekaj, kar bi jih spominjalo na Afriko. Tako izdelane lutke nas predvsem seznanjajo z vlogami posameznih oseb v afriški družbi.

Punčke, ki prihajajo iz Japonske, niso igrače. So od vseh najdragocenejše, vzbujajo videz nedotakljivosti in krhkosti. Ljudje jih ob določenem času razstavijo in častijo. Uteležajo hrepenenje po pripadnosti višjemu družbenemu sloju, boljšemu življenju, otrocih ali po enotnosti z naravo.

V Evropi je bila punčka vse do pričetka 20. stoletja namenjena igri deklic, s katero so se pripravljale na svojo življenjsko vlogo. Z razvojem turizma se je punčka v Evropi vse bolj spreminjala in prevzemala vlogo turističnega spominka. Oblačilo punčke in njena oprema sta postajala vedno pomembnejša, njena gibljivost in telo sta ostajala vedno bolj v ozadju. Punčka kot igrača sicer še vedno obstaja, njen videz pa je izgubil prejšnjo individualnost.

Najslavnejša ameriška punčka Barbie ima svojo predhodnico v nemški Lilly, junakinji stripov, kar pri Američanih vzbuja spomin na evropske korenine. Z belo Barbie naj bi blažili težave zaradi etničnih nasprotij: ker se Barbie brez težav spremeni v črno ali Indijanko, se na videz pomanjšajo tudi ameriška etnična nasprotja. Bolj resnični sta Betty Boop, stripovska junakinja iz dvajsetih let in punčka iz cunj, ki so jo izdelovali prvi evropski izdeljenci v Ameriki.

Kljub pravi paši za oči pa bi »bistvo ostalo očem prikrito«, kot bi rekel Mali princ, če bi nam avtorji razstave punčke le pokazali, o njih pa nam ne bi z besedo tudi »pripovedovali«. Zanimivo!

Irena Destovnik

Prizor iz globaške uprizoritve »Srečne hiše Doberdan«

Foto: SV

ZAKLJUČEK KULTURNEGA TEDNA S PREMIERO

Srečna hiša Doberdan v Globasnici

Kljub nasploh zadovoljivi ponudbi gledaliških predstav pa uprizoritev domače skupine pritegne nadpoprečno število obiskovalcev. Tako je bilo tudi preteklo nedeljo popoldne v Globasnici ob premieri domače mladinske igralske skupine. V farno dvorano se je nagneto kar kakih dvesto gledalcev, napetost ob vroče zakurjeni peči je rasla, ljudje so se smejali, se zabavali in že med odmori je bilo slišati pohvalne ocene. Dekan in vaški župnik Peter Sticker je z mladino pripravil

uprizoritev komedije pred nekako dvajsetimi leti umrlega koroškega pisatelja in dramatika Leopolda Sohodolčana »Srečna hiša Doberdan«. Na Koroškem je bila to zagotovo praznična izvedba, za kar mu gre posebno priznanje.

Igralska skupina je mlada, tekst in izpovednost pa sta dokaj zahtevna. Sticker je ubral zanimiv jezikovni dialog v globaškem dialektu in zborni slovenščini. Ni jasno, zakaj so bili prav trije (tuji) razbojniki »Gvobašoni«, domačini pa so

govorili »visoko slovenščino«. Predstava je sicer potekala dokaj homogena, odmori so bili skorajda odveč, saj se na sceni ni kaj spremenilo, kratke časovne presledke bi bilo mogoče nazkazati z zatemnitvijo odra in ustrezno glasbo. Toda to je stvar režiserja.

Igralci so se zelo potrudili. Teksta je bilo veliko, skorajda preveč – kako krajšanje ne bi škodilo – in zato so ponekod nastale nekatere dramaturške luknje, napetostni lok predstave se je torej nekoliko zlomil. Sce-

na je ustrezala klasičnemu podeželskemu gledališču, brez posebnih domislic.

Luč je bila konstantna, brez prelivov in sekvenc, ki bi vsaj pri treh razbojnikih lahko bistveno prispevali k dramatičnosti.

Dovolj kritike, sicer mi bodo Globašani celo prepovedali pisanje o njihovih bodočih prireditvah!

Najbolj se je v svojo vlogo pogreznil Poldej Sadjak. Razbojnika Ropotaja je res igral ropotajoče in tudi v mlekarico se je kar dobro prelevil. Razbojnik Ošpica (Andrej Smrečnik) je bil tako v prvem kot drugem delu soliden, drugemu razbojniku Ostrigi (Marjan Writz) pa je zaradi njegove nežnosti bolj ustrezala druga vloga kramarice. Gospodar srečne hiše Doberdan, mornariški kapitan (Stefan Schmautzer) je bil na sliki bolje maskiran kot v predstavi, kar je nekako

motilo, njegova nadebudna hčerka, ki naj bi postala velika plesalka (Milena Zankl) je v tem smislu pokazala malo premalo, njen šibki glas pri petju pa bi bilo treba okrepiti. Po svoje zanimivo vlogo več vlog je igral prvi sin (Luka Hudl, ml.). V vseh pa je bil nekoliko premedel. Drugi simpatični sin (Erich Schmautzer) je ob tekstu sicer zaživel, v medigri pa je bil preveč lesen. Dominantna je bila teta Melona (Anica Hudl), kar nekako je presejala poprečje.

Ob koncu so počastili tudi dobro dušo uprizoritve, ki je marsikaj postorila za predstavo, Inge Koren.

Opomba: Globašanom je žal zmanjkalo volje in moči, morda pa tudi denarja, za vsaj skromen gledališki list, zato se igralcem za morebitne napake v njihovih imenih opravičujem!

Jože Rovšek

KLJUB temu, da prenašanje znanja in vzgoja v ožjem pomenu besede v izobraževalnih inštitucijah potekata hkrati, pa ju je treba zaradi lažjega razumevanja razdeliti na dva problemska sklopa. Prenašanje znanja ali pravilne rečeno vednosti poteka v izobraževalnih inštitucijah, izvajajo ga učiteljice in učitelji. Hkrati, ko se otrok uči, se vzgaja, kar meri na odnos med učiteljem in učenecem.

Avtorja, ki omogočata kritično misliti šolo kot inštitucijo sodobne države, sta Louis Althusser in Michael Foucault. Prvi je postavil teorijo o šoli kot o ideološkem aparatu države, drugi pa je v teorijo uvedel koncept »mikrofizike oblasti« in je delovanje oblasti iskal v nepomembnih dogodkih vsakdanjega življenja. Predvsem pa nas oba poučita, da družine ne smemo potisniti v sfero privatnega in jo misliti ločeno od šole, saj je družina danes del neločljive dvojice šola:družina, ki je zamenjala dvojico cerkev:družina. Kadar pomislimo na državni aparat, praviloma pomislimo na represijo, na jasno izraženo moč torej. Šola kot ideološki aparat države ne deluje z represijo, deluje z ideologijo. Ideologija ni nekaj, kar deluje od zunaj in čemur bi se dalo izogniti, ideologijo povsem samoumevno živimo. Ni nič duhovnega, je materialna praksa sama. Najbolj prikrito in najdlje deluje prav v družini in v šoli.

FOUCAULT za razliko od Althusserja vidi delovanje oblasti v nepomembnih dogodkih vsakdanjega življenja in ne v ideologiji. Čeprav je svojo teorijo gradil z raziskovanjem zapora, je za analizo vzgoje uporabna predvsem njegova analiza prehoda iz represivne v permissivno inštitucijo.

Zakaj je tako pomembno, kaj in kako se otroci v šolah učijo? Z vsebino znanja in načinom njegovega prenosa se mladim ljudem privzga tiste lastnosti, ki jih določena družba potrebuje za svoje nemoteno funkcioniranje.

Če želimo odgovoriti na vprašanje, kako je ta prenos sploh možen, si moramo pomagati s Freudom. Že J. J. Rousseau je vedel, da je medsebojno razmerje med učiteljem in učenecem zavezano očetovski instanci avtoritete, ki pa nima z realnim očetom nič skupnega. Le da je za razliko od Freuda Rousseau verjel v izvorno nepokvarjeno človeško družbo. Freud pa nasprotno trdi, da je »nelagodje v kulturi« nujna posledica odpovedi zadovoljevanja gonov in da kulture brez te odpovedi sploh ne bi bilo. V prvih spisih je še verjel, da se da to za človeka nujno nelagodje vsaj zmanjšati z njegovo prostovoljno privolitvijo v tiste odpovedi, ki so nujne za ohranitev kulture. Freud ni nikoli človeku obljubljal sreče, poskušal je le, da bi ljudje sprejemali težo življenja v kulturi kot nujno dejstvo.

Človek naj bi svoje želje, ki nastanejo na temelju nagonov, priznal in se jim s tem, da bi jih obsodil, tudi odpovedal, in sicer predvsem na račun življenja v veljavni kulturi. Vendar tudi s svobodnejšo vzgojo, ki jo je predlagal Freud, nikoli ni prišlo do tega, da bi otrok željo prepoznal, vedno jo je, v imenu iluzije, ki vzdržuje navidezno neproblematičnost, potlačil in s tem ohranil iluzijo moralno nevprišljivega posameznika. Vsa Freudova prizadevanja za svobodnejšo vzgojo se obrodila nekaj sadov le na področju hranjenja otrok, navajanja na čistočo in na področju samoerotike. Vsa prizadevanja za osvo-

PARADOKS MODERNE VZGOJE

Kaj in kako se otroci učijo v šoli?

Ko se pri svojem delu na Koroškem srečujem in pogovarjam z ljudmi, ki so odrasli v prvi polovici tega stoletja, se v pogovor kot po pravilu vplete tudi razmišljanje o odnosih med starši in otroki in o odnosu do različnih avtoritet zunaj družine, predvsem do šole. Kako tudi ne, saj so razlike med odraščanjem in šolanjem nekoč in danes vidne vsakomur. Žal pa nas zdravorazumska raven razmišljanja kaj hitro zapelje na pota moraliziranja in nam na zastavljena vprašanja ne zmore odgovoriti. Kako si torej pri razumevanju vseh sprememb na področju vzgoje pomagati?

boditev otrokovega seksualnega življenja pa so naletela na otrokova gluha ušesa. Dogajalo se je namreč prav nasprotno. Otroci so se ob svobodnejši vzgoji še trdneje oprijemali svojih seksualnih fantazij.

Med človekom in kulturo ne poteka borba, ni kultura tista, ki zatira človekove seksualne pulzije. Kultura je za svojo lastno vzpostavitev izkoristila tisti primanjkljaj uživanja, ki je človeški spolnosti očitno notranji in ni posledica bivanja v kulturi, ampak šele konstituira možnost za njen nastanek. Zakaj pa je kultura vendarle prisiljena speljati seksualne pulzije proč od njihovega prvotnega cilja, zakaj je torej prišlo do libidalizacije oziroma seksualizacije družbenih vezi?

Kaj se torej dogaja v človekovi notranjosti in kako to vpliva na sobivanje z drugimi posamezniki? Ne gre le za boj s seksualnimi pulzijami, ampak za boj med seksualnimi (ki jih lahko mirno imenujemo tudi pulzije življenja ali ljubezni) pulzijami in med pulzijami smrti, ki se navzven manifestirajo kot agresivnost. Odnosi med ljudmi so povsod mešanica obojega, saj drugače ne bi poznali prijateljstva, sodelovanja in strpnosti. Libidalizacija družbenih vezi je nujna, saj so ljudje zaradi njih med seboj vsaj strpni, direktno

izražanje agresivnosti navzven pa je onemogočeno tudi zaradi delovanja »slabe vesti«, Nadjaža, ki je navznoter obrnjena agresivnost. Vstop v simbolni red in s tem v kulturo je možen le preko Ojdipovega kompleksa. Le skozi to fazo razvoja je otrok zmožen ponotranjiti zapovedi kulture, v kateri živi.

Predvsem v drugi polovici stoletja se je pričela uveljavljati tako imenovana permissivna vzgoja, ki od vzgojitelja zahteva prilagoditev svojega dela in odnosa otrokovim potrebam in na popolnem zatonu avtoritete. Freudov »napotek«, naj se ljudi z vzgojo nauči prepoznavati svoje iluzije, je nadomestila

so se kdajkoli. Tukaj govorim o očetovski instanci avtoritete, o kateri je, kot sem omenila, pisal že Rousseau, in ki nima prav nič skupnega z dejanskim očetom, je le mesto v strukturi.

V sami psihični strukturi človeka se ni nič spremenilo, spremenilo se je to, da se je največji del delovnih procesov prenesel ven iz družine. Družina tako v ekonomskem kot v emocionalnem pomenu že dolgo ni več samozadostna skupnost, oče se je zaposlil zunaj družine, materi pa so bile s socializacijo vzgoje odvzete prenekatere funkcije.

Čeprav je oče odsoten in vzgojo preko vsega dneva prevzema mati, otrokovo seksualno fantazmatiko še vedno obvladuje močna, grozljiva podoba arhaičnega očeta, vsemogočni falični oče, ki ga nič v dejanskosti ne more omiliti. Odsotnega očeta v narcistični družbi ne zmore nadomestiti narcistična mati, otrok sam je tisti, ki v svojih lastnih seksualnih fantazijah nadomesti manjkajočega očeta.

OD KOD pojem narcistične matere? Mati je sicer ob otroku fizično prisotna, vendar je kot mati na nek način odsotna. Njena vloga se je s socializacijo večine njenih prejšnjih funkcij močno spremenila. V tem je pravzaprav paradoks. Na eni strani so jo učitelji, vzgojitelji, psihologi, socialni delavci, psihiatri in zdravniki razbremenili njenih funkcij, na drugi pa so jih ji z zahtevo, da jih opravlja tako in nič drugače, vse vrnili in ji naložili polno mero odgovornosti za njen vzgojni uspeh ali neuspeh, hkrati pa so ji odvzeli občutek za to, kaj otrok na določeni stopnji razvoja potrebuje in jo naredili povsem odvisno od njihovih mnenj in nasvetov. Včasih so matere vedele, kaj njihov otrok potrebuje, vzgojne prakse so se prenašale iz generacije na generacijo, danes se mladi starši trudijo predvsem, da ne bi ponavljali napak svojih staršev. Ob vseh knjigah in nasvetih so matere postale negotove. Z otrokom se sicer ves čas ukvarjajo, vendar ne kot odgovor na otrokovo potrebo, ampak kot odgovor na zahtevo, ki jo je pred njo postavila družba in v katere se vpisuje kot idealna mati. Stik, ki je prej obstajal med materjo in otrokom, ko je vprašanju sledil odgovor, je prekinjen, komunikacija je zamenjala cela vrsta dejanj, ki ustrezajo idealu. Narcistična mati je torej tista, ki je komunikacijo zamenjala s predpisanimi postopki, ki se stalno spreminjajo. Otrok kmalu sprevidi ta razkorak, odreče se pravi materinski ljubezni s tem, da ponotranji to idealno podobo. Ker je v svojih fantazijah odsotnega očeta že zamenjal s samim seboj in to ne v povezavi z dejanskim, ampak z grozečim faličnim očetom, ki bo oblikoval njegovo »slabo vest« in se vse življenje trudil zadovoljiti ponotranjeno idealno podobo matere, in sicer z genialnimi, pomembnimi de-

janji. Ker te fantazije ni mogoče zadovoljiti, bo tako oblikovani Nadjaz (slaba vest) v stalnem konfliktu z Jazom, ki je šibak, netrden, nenačuden samodiscipline in odpovedovanja. Družba ceni prav take lastnosti, kakršne se oblikujejo v narcističnih družinah. Od tod ugotovitve staršev, da otrok dobesedno prosi za kazni, od tod začudenje staršev, ki svojih otrok nikoli niso topli, otroci pa se obnašajo, kot da vsak trenutek pričakujejo udarec, od tod upor odraščajočih otrok, ki jim starši želijo biti najboljši prijatelji.

Kaj pa je tisto, kar omogoča prenos znanja v šoli? Prepričani smo, da se oba, tako učitelj kot učenec svojega dela lotevata zato, ker tako hočeta. Tudi tukaj je na delu transfer, razmerje, izhajajoče iz instance očetovske avtoritete. Učitelj je postavljen na mesto subjekta, za katerega se predpostavlja, da ve. To ni pozicija gospodarja, ker v zvezi z znanjem, ki ga prenaša, ne more odgovoriti: »Zato, ker sem jaz tako rekel«, ampak se lahko sklicuje le na neko drugo avtoriteto. Pa vendar poučevanje lahko uspe le, v kolikor učenec verjame v vednost učitelja in se preko identifikacije učiteljeva želja prenese na učenca.

V tradicionalni šoli so bili učitelji avtoritete. Paradoks je, da je ta šola omogočala razvoj mnogo večje avtonomnosti učenca, pa čeprav v svojih programih ni imela zapisanega tega cilja. Strogo razmerje vloge posameznih akterjev v šoli so omogočale ponotranjenje etične odgovornosti.

KO PERMISSIVNOST postavi za cilj šolanja oblikovanje avtonomnega človeka, ga v istem trenutku izgubi. Moderni učitelj je prav tako kot moderni starši razen vednosti, v imenu katere stopa v odnos z učenecem, zavezan psihološkimi zakonitostim, ki mu ne dovolijo, da je avtoriteta v vsakem trenutku delovanja. Kadar posreduje znanje, je avtoriteta v imenu vednosti, že v naslednjem trenutku pa se prelevi v prijatelja, ki streže tistim psihološkim zahtevam, ki v šoli iščejo mesto za oblikovanje spontanosti, avtonomnosti in samoiniciativnosti. Za prestop, ki ga otrok naredi, nikoli ne ve, ali bo odgovor kazni ali razumevanje v smislu še večjega ukvarjanja z njim kot problematičnim posameznikom. Nejasno določene vloge otroku ne omogočajo ponotranjenega etičnega zakona in izid gotovo ni tisto, kar hoče biti, zahteva po avtonomiji se sprevrže v njeno nasprotje.

Že res, da je bila družina, ko je bila v potegnjena v dualno razmerje s cerkvijo, kontrolirana, vendar le preko predstavnika cerkve, medtem ko je v dualnem razmerju s šolo agentov nadzovanja veliko več. V tem dialogu med staši in šolo se zlasti izrablja družbeno konstruiran mit idealne matere in se nanjo naslavlja vse zahteve, ker se le-ta tem ne upa upreti.

Irena Destovnik

Pomlad prihaja, pa se cenjenim bralkam in bralcem javljam tudi jaz, ki sem si vmes nekoliko opomogel od naročenih in nenaročenih kritik. Nimam se kaj pritoževati, saj sem jih končno sam hotel. Zahvaljujem se tudi Mau iz Črez jizara, ki se me je usmili. Najprej sem se že mislil, da bom res ustregel njegovim prošnjam in rotenju in prenehal s svojim nikomur koristnim pisunskim početjem, toda kot rečeno, pomlad prihaja, pa so tudi mene prepojele neke neslutene in nepričakovane energije, in tovariš Mao bo pač moral kot ostalo bralstvo prebaviti vsaj še ta pokvarjeni prispevek.

Ah, da ne pozabim. Tista »sprijena potomka Eve, ki je prinesla greh«, kot pravi Mao, nad naš narod in nad mene in mi napisala tako eno lepo kot tudi eno grdo kritiko, mi je, potepajoč se po svetu, spet pisala. Kdo je ta gospod Mao čriez jizaro (da bi to bila lahko tudi gospa, sploh ni pomislila), me sprašuje. Piše, da takšnih komplimentov pa že dolgo ni bila deležna. Še nikoli ni dobila častnega naziva »sprijene potomke Eve«, še posebej pa ne za dobro kritiko, in že dolgo da se ni tako smejala. Naročila mi je, naj gospodu, če ga osebno poznam, prenesem njene pozdrave. No, osebno ga ne poznam, pozdrave pa kljub temu po tej poti pre-

Prof. dr. Anton Zmeda

našam. Da mi ta moja Evina potomka ne bo spet očitala mačizma, sem njena sicer malo zakasnjena sporočila za dan žena temeljito očistil moških elementov. Za kompromis pa sem moral ta del pisma prevesti v nemški jezik, saj naša ljuba slovenščina ne dopušča takšne feministične

Pismo iz Frauhattana

čistke. Ampak, saj smo za dvojezičnost, kajne? Torej:

Die Frauschaft der Frauengerinnen fühlt sich verarscht. Frau darf annehmen, daß es von Frauila bis Frauhattan ähnlich ist wie fraucherorts in Kärnten oder bei der Firma Frauesfrau Kofrauditgesellschaft: Immer noch Diskriminierung ohne Ende und Frauigel an Solidarität. Das ist ein echtes Frauko. Es geht nicht allein um Frauey, es geht vor allem auch darum, nicht perfrauent zum Fraukey gemacht zu werden und Frauderl ma-

chen zu müssen. »Frauofrau«, kommentierte eine Frauagerin die Situation, »ob Frauequin oder Obfrau, frau kommt sich frauchmal vor, als würde frau bloß rumkoftaudiert; als hätte es nie eine Efrauzipation gegeben.« Zugegeben, die Anerkennung der Frauagerin ist in frauigfacher Weise noch frauigelhaft. Nicht nur in Frauhattan. Andererseits sollte frau aber frauchmal auch frauigels frauhaften Einsehens für die gemeinsame Sache der Efrauzipation die Schuld bei sich selbst suchen und das Problem nicht unter ein Fräutelchen des Schweigens hüllen. Frau muß sich das Fraudat für die Vertretung der trotz

Frauigfaltigkeit der Interessen gemeinsame Sache einfach nehmen, ohne sich frauipulieren und herumkofraudieren zu lassen. Trotz aller guten Frauiren geht es darum, einfach selber das Kofraudo zu übernehmen. Von etwaigen Störfrauövern darf frau sich einfach nicht verwirren lassen. In Erfrauigelung gemeinsamer Frauifeste tendiert frau nemlich allzu oft zu frauischer Depression. Schluß damit, Fraudersch, s'isch Zeit! Ab Frauiana stehen wir frauhaft unsere Frau, Frau!

Ženske v Avstriji in v nekaterih

IZ ŽENSKEGA VIDIKA

Piše dr. Štefka Vavti

po 100 letih, odkar je promovirala pr drugih deželah v Evropi so si sicer že pred leti priborile po zakonu enakopravnost v poklicu. Kar velja za teorijo, pa se še dolgo ni uveljavilo v praksi. To opažamo prav posebej v času, ko narašča število brezposelnih, kajti marsikateri ženski pod današnjimi delovnimi pogoji ne preostane kaj drugega, kot da se vrne nazaj »med svoje štiri zidove«.

Zapostavljanje ženske v poklicu pa se kaže še v drugih preoblekah, tako na primer pri plačah, ki jih prejema moški in ženske za svoje delo. Dejstvo je, da še vedno prejema ženske v vseh poklicnih skupinah manj kot moški kolegi. Pri strokovnih delavcih in delavkah se v

va ženska. Velik problem, s katerim se srečujejo ženske v poklicu, pa je tudi rivalstvo. Komaj je ženski uspelo, da je dobila visok položaj, že pridejo napadi. Tako se je zgodilo tudi omenjeni ženski, ki se je potegovala za sedež predstojnice: ko je dobila, so se ji nekateri moški kolegi posmehovali, češ da pozicija ni nič vredna, ker da je bolnišnica pred razpustitvijo in da zato mesto predstojnice ni pomemben dosežek ...

Takšne in podobne reakcije se mi zdijo kar tipične, vendar pa ne le za moške kolege. Velikokrat tudi ženske-kolegice ne najdejo kaj pozitivnega na uspehu, ki ga je imela kakšna

Enakopravnost v poklicu z ovirami

avstrijskem povprečju razlikujejo plače za 3.300 šilingov, ki jih dobi moški več kot ženska. Pri nameščencih situacija ni nič boljša, zlasti pa to velja še za položaj nameščencev v vodilnih pozicijah. Tam namreč znaša razlika celo 4.700 šilingov.

Problem pa je za ženske tudi napredovanje v poklicu. Veliko žensk se mora vse svoje življenje zadovoljiti s pozicijo tajnice – ta pa je največkrat moški. Največji problem pri tem pa je, da to ne velja le za ženske, ki so si izbrale poklic tajnice, temveč tudi za lepo število tistih žensk, ki so končale višje in visoke šole, so dobro izobražene ipd.

Nedavno od tega je prva ženska dobila sedež predstojnice neke avstrijske univerzitetne klinike. To se je zgodilo

ženska. Tako se najde v vsaki juhi kak las, nad katerim se lahko spotikajo večno kritične rivalke. Argumenti, ki jih v takšnih primerih lahko slišimo, gredo celo daleč »pod pas«. Ženski, ki je »požela« kak uspeh, pač le težko prepustimo lovorjev venec. »Šla je pač v posteljo šefom«, imajo nekatere »razlago« hitro pri roki.

Zdi se mi, da je tudi za ženske včasih težko priznati, da je kakšna druga ženska pač uspešna zato, ker je kompetentna, ker dela, ker se bori ...

Vsi dejavniki, ki sem jih naštel, pa kažejo, da napredovanje ženske v poklicu lahko primerjamo s polževim premikanjem proti cilju, ki ga ne bo mogoče doseči tako hitro.

KRIŽANKA

Sonja Wakounig

ŠTEV. 14

VODORAVNO:

1. koroški slovenski javni delavec, ki je pred kratkim praznoval 80 let, doma v Svečah
13. nemška tovarna avtomobilov
14. okrasna cvetlica z velikimi, krhkimi cvetovi
15. stena iz opek ali kamna
16. breg, obrežje
17. osebni zaimek moškega spola množine
18. NS
19. ime več papežev
21. OV
22. okvara
23. velelnik glagola »prati«
25. medalja
28. moško ime (... in Metod)
30. rana na želodcu, tvor
31. kratica za »Anzahlung«
33. okrajšava za »steno«

34. črnilo
36. nenadna slabost, rahla nezavest
39. tovarna barv v Celju
41. podzemeljski oreh, kikiriki
42. okr. za »liter«
44. začimba, podobna majaronu
45. okr. za »doktor«
46. tonski način
48. pritrtilnica
49. ČN
50. bolgarska denarna enota
51. visoke šole
53. »stanovanje« čebel
54. nalezljiva bolezen, difterija
55. grda beseda, kosmata šala

NAVPIČNO:

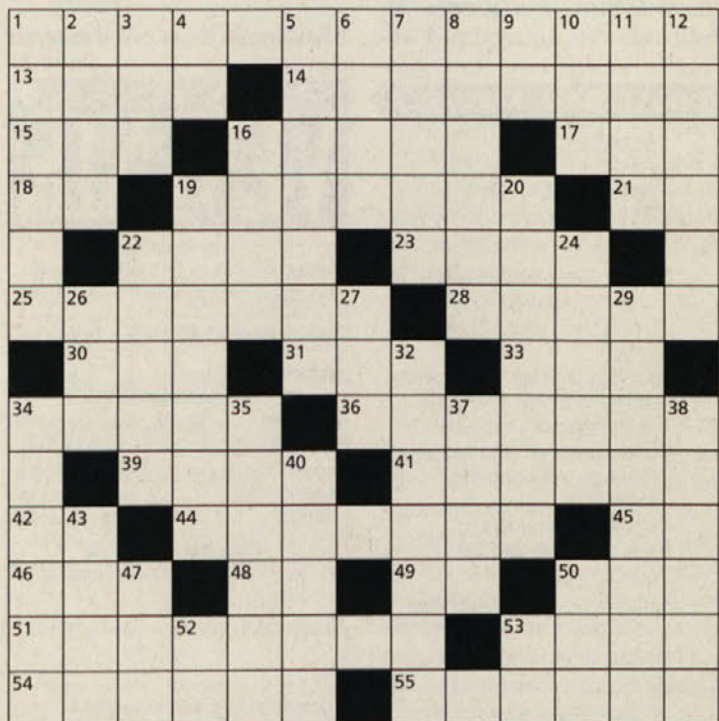
1. kdor sedi za volanom
2. egipčanski sveti bik

3. zmrznjena voda
4. Enotna lista
5. ljudski izraz za gostilno
6. muslimanski verski poglavar
7. nalepka
8. Perezijec
9. nasprotni od »je«
10. hud doživljaj, vse, kar je slabega
11. dvorana, kjer gledamo filme
12. kdor je postal siv, je ...
16. slovenski pesnik (Jože)
19. skupina štirih glasbenikov
20. Isoldin ljubimec
22. rezilo, britev
24. reka v Rusiji. (iz istih črk kot ŠTIRI)
26. organ vida
27. češka pritrtilnica
29. neprijeten dogodek
32. majhen zmaj
34. židovska verska knjiga
35. pripadnik arijskih narodov
37. mesto v Alžiru
38. drugo ime za Jadransko morje
40. velik del pohištva
43. 1000 kg
47. ime švedske filmske igralka Ulmann
50. rastlina za tekstil
52. rimsko 6
53. eden od veznikov

Rešitev štev. 13

VODORAVNO: 1. LISTIČ 6. OKULAR 12. AMOR 13. ESKAPADA 15. PAD 16. ZVRST 17. REZ 18. TM 19. VALKIRA 21. NP 22. CILJ 23. DAMA 25. PLAGIAT 28. NERED 30. AIR 31. ROJ 33. RAD 34. DANES 36. PAPIRUS 39. EDEN 41. MAKAKI 42. EF 44. IZOBARA 46. AR 47. VIA 49. UMORI 50. ITN 51. JAVITELJ 53. ALOA 54. ETAMIN 55. IMPORT

NAVPIČNO: 1. LAPTOP 2. IMAM 3. SOD 4. TR 5. ČEVLJAR 6. OKSID 7. KATRAN 8. UP 9. LAR 10. ADEN 11. RAZPAD 14. SRK 16. ZALI 19. VIGREDI 20. AMERIKA 22. CAINE 24. ARARA 26. LAA 27. TOP 29. EDUKATOR 32. JAMARJI 34. DREVJE 35. SEZUTI 37. PARI 38. SURNAT 40. NOMEN 43. FIAT 45. BOL 48. AVA 50. ILO 52. IM 53. AP

Gertraud Knoll.

Zvezna predsednica. To je mogoče.

Najboljša investicija v bodočnost je človek.

Vsak človek potrebuje občutek, da je nekaj vreden! Merilo naj bo človek, ne njegova storilnost v številkah. Vse to zahteva novo orientiranje vrednot. Demokracija pomeni sooblikovanje in pokončnost. Demokracija potrebuje solidarnost in dialog.

»Demokracija se začne pri otrocih. Od vsega začetka. Za človeka (!) potrebujemo fleksibilno družbo, v kateri otroci lahko samozavestno živijo in jih ne odvajajo – skupaj z materami – v zasebni kotiček.«

»Gospodarska dinamika je možna, ki jo potrebujemo. Vendar mora biti jasno, da naj delo več velja kot kapital. Bogati ne smejo postati bogatejši in revni še revnejši! Kjer »odrationalizirajo« človeka, začne propadati socialni mir. Delitev dela in dohodkov mora biti pravična. Tudi med ženskami in moškimi.«

»18 milijonov brezposelnih v EU je večji varnostni riziko kot dejstvo, da Avstrija ni vključena v NATO. Našo nevtalnost moramo razvijati v mirovopolitičnem smislu. To je naša dobra dediščina in nova možnost. Prednost Avstrije v skupni Evropi ni drago orožje, temveč modro posredovanje na mednarodnem parketu. Izziv za bodočnost mora biti aktivno prizadevanje za razvoj EU v smer socialne in ekološke zveze.«

»Naš svet se ne konča na mejah EU. Nobena vojaščina ne more rešiti problemov migracije ter ekonomskega in ekološkega izkoriščanja Tretjega sveta. Razkorak med revnimi in bogatimi se mora končno zmanjšati. Zunanja politika se mora v svetovnem merilu zavzemati za pravične življenjske pogoje ljudi. Le tako lahko uresničimo vizijo o miru na svetu.«

PRIREDITVE

PETEK, 10. 4.

BOROVLJE, na Glavnem trgu – občina Borovlje
13.00 Kmečki trg; prodaja kmečkih pridelkov

SOBOTA, 11. 4.

RADIŠE, pred kulturnim domom – SPD Radiše
22.00 Velikonočna baklada

PONEDELJEK, 13. 4.

VELINJA VAS, v gostilni Seher – SPD »Bilka«
11.00 14. šahovski turnir

SREDA, 15. 4.

TINJE, v Domu
15.30 Plesni tečaj za otroke. (Vodi Gregaj Kristof)
ŠENTJANŽ V ROŽU, v k & k – Slovensko planinsko društvo
20.00 Odprtje razstave »Planine v sliki«.
Fotorazstava Slovenskega planinskega društva Celovec

ČETRTEK, 16. 4.

BELJAK, v mestnem kinu – Studiobühne
16.45 Herbert Achternbusch: Picasso in München
TINJE, v Domu
19.00 Predavanje: Internet – izziv in možnost za koroške Slovence.
Predavata Hanzi in Franci Tomažič

PETEK, 17. 4.

ROŽEK, Galerija Šikoronja
18.00 Posredovanje umetnosti »Približevanja«
TINJE, v Domu
19.00 »Universum«; odprtje razstave Eve Key-Magyar
ČEPIČE, v gostišču Juenna – Strojni krožek Podjuna
19.30 Občni zbor Strojnega krožka Podjuna
TINJE, v Domu
19.30 Zdravje pri delu. Predava dv. sv. dipl. inž. Štefan Orasche

SOBOTA, 18. 4.

BOROVLJE, pri Cingelcu na Trati –
Dvojezični zbor in SPD »Borovlje«
20.00 Tržaška fešta / Festa triestina. Sod.: MoPZ Valentin Vodnik,
dekliska pevka skupina V. Vodnik, Trio Venturini

NEDELJA, 19. 4.

ŠMIHEL, v farni dvorani – KPD Šmihel
11.00 Otroška igra »Čarovnik iz Oza«.
Nastopa: otroška gledališka skupina iz Borovelj
ŠMARJETA V ROŽU, v farni dvorani –
Katoliška prosveta v Šmarjeti
19.30 Vigredni koncert »5 pesmijo v pomlad«.
Nastopajo: cerkveni zbor, MGV Schneerose, A capella,
Komorni zbor Borovlje

PONEDELJEK, 20. 4.

CELOVEC, na Zvezi Bank, Paulitschgasse 5-7 – Zveza Bank
18.00 Redni občni zbor Zveze Bank

SREDA, 22. 4.

CELOVEC, v Evropski hiši, Reitschulg. 4 – Club tre popoli
19.30 »La valenza delle lingue« (Vrednost jezikov). Pogovorni
večer – dr. Giovanni Perisinotto, advokat iz Padove
TINJE, v Domu
19.30 Kako kot privatnik lahko zmanjšam plačevanje davka.
Predava mag. Kurt Hofer

ČETRTEK, 23. 4.

CELOVEC, v Mladinskem domu, Mikschallee – MD
19.00 Koncert godalnega kvarteta »Enzo Fabiani« iz Ljubljane
TINJE, v Domu
19.00 Uvod v pogovorne večere na teme dialoga za Avstrijo.
Moderatorji Monika Novak, Prof. mag. Štefan Kramer,
mag. Vinko Ošlak, Hanzi Tomažič

SOBOTA, 25. 4.

SELE, pri Trklnu – Alpski klub Obir
20.00 Srečanje ansamblov treh dežel

NEDELJA, 26. 4.

VRATA / THÖRL, pri ljudski šoli –
Strokovno pedagoško združenje
10.00 Izlet učiteljev in vzgojiteljev na Ziljo.
Od zbirališča peš čez Žveklico preko Drašč in Gorjan
na Bistrico; kosilo v gostilni Kolig

PONEDELJEK, 27. 4.

CELOVEC, Javna dvoj. ljudska šola, Ebentaler StraBe
11.00 Po sledovih otrokovih pravic.
Svetovni dan solidarnosti s sajenjem drevesa
BREŽE (FRIESACH), v mestni dvorani – Deželna vlada
19.00 Začetek kulturnega tedna koroških Slovencev.
Odprl ga bo zv. minister dr. Caspar Einem

ČETRTEK, 30. 4.

GORNJA VAS, v gostilni Hafner – KPD »Drava«
20.00 Koncert in predstavitev maxi-CD Pepej Krop.
Sod.: otroška igralska skupina, pevka instr. skupina Žvabek,
Oktet Suha in VOX

Zaradi velikonočnih praznikov bo naslednja številka
Slovenskega vestnika izšla v petek, 17. aprila 1998!

Kulturni teden koroških Slovencev

27. 4. do 30. 4. 1998 v Brežah/Friesach

Ponedeljek, 27. aprila, ob 19. uri, v mestni dvorani:

ODPRTJE: Zvezni minister dr. Caspar Einem
GLASBENI OKVIR: MoPz »Valentin Polanšek«, Obirsko, vodi:
mag. Božo Hartmann * Burgenchor Friesach, vodi: Bernhard
Galtserer * Doppelbläserquartett – Stadtkapelle Friesach, vodi:
Gebhard Schober * Nina Popotnig, violina, spremljava: mag.
Andrej Feinig * POVEZAVA: Mira Grötschnig-Einspieler

Torek, 28. aprila, ob 19. uri, v foyeru mestne dvorane:

ODPRTJE RAZSTAVE del Draga Druškoviča, predstavitev: mag.
Ulli Sturm * Peter Raab bere iz del pisatelja Florjana Lipuša,
predstavitev: dr. Johann Strutz * Glasbeni okvir: dijaki glasbene
šole

Sreda, 29. aprila, ob 19.30, v mestni dvorani:

GLEDALIŠKA PREDSTAVA: »Opera za tri groše« (B. Brecht, K.
Weill), nast. Teatr Trotamora iz Šentjakoba, režija: Marjan Štikar

Četrtek, 30. aprila, ob 19.30, v mestni dvorani:

KONCERT: Dvojezični zbor Celovec, vodi: Edi Oraže

Okvirni spored

- Ponedeljek, 27. aprila, ob 11. uri, v ljudski šoli Breže:
PREDSTAVA: »Medved Pu« (A. A. Milne), režija: Alenka
Hain, produkcija: SPZ
- Sreda, 29. aprila, ob 12. uri, v glavni šoli Breže:
PREDSTAVA: »Ljubezem po ...«, režija: Marijan Hinteregger,
produkcija: Mladinski dom Celovec

PROST VSTOP!

Vaš partner za transport + turizem

SIENČNIK
Telefon (04236) 2010-0
Telefax (04236) 2010-11
A-9141 DOBRLA VAS

MEDJUGORJE	15.-18. 4. 98	S 1.950,-
OTOK MAINAU	23.-26. 4. 98	S 3.190,-
MATERINSKI DAN	10. 5. 98 vklj. kosilo	S 350,-
ODDIH NA MORJU	21.-24. 5. 98	S 1.080,-
PARIZ - EURO DISNEY	12.-16. 7. 98	S 4.280,-

Zahtevajte podrobnejše informacije
Prijave: A-9141 DOBRLA VAS, Tel. 0 42 36/20 10 12

Marta in Jozej Urch s Plaznice – zlato poroko; **Hermine Schwarz** s Plaznice – rojstni dan; **Helena Močnik** iz Šmihele – rojstni dan; **Mojca Fugger** iz Tešnje – rojstni dan; **župnik Jurij Buch** iz Šentjakoba – osebni praznik; **Marinka Volčič** iz Celovca – osebni praznik; **Majda Notsch** iz Hodnine – osebni praznik; **Konrad Oraže** – osebni praznik; **Mira Blažej** iz Galicije – 40. rojstni dan; **Franc Artač** z Obirske – rojstni dan; **Minka**

PRAZNUJEJO

Ogris s Svaten – osebni praznik; **Joško Mikl** s Kota pri Šentjakobu – 40. letnico; **Katarina Sliutz** iz Dobrle vasi – rojstni dan; **Helena Koletnik**, **Marija Daniel**, **Richard Dimpelnik**, **Ivanka Kolter**, **Stanko Jelen**, **Erna Pernat**, **Ida Potočnik**, **Albert Messner**, **Marija Matschek**, **Hema Hudl** in **Peter Rudolf** – osebne praznike; **Giti Šest** s Humca pri Dobrli vasi – 34. rojstni dan; **Lud-**

RADIO KOROŠKA
SLOVENSKE ODDAJE

ČETRTEK, 9. 4.
18.10 Rož – Podjuna – Zilja
PETEK, 10. 4.
18.10 Kulturna obzorja
SOBOTA, 11. 4.
6.08 Od pesmi do pesmi – od srca do srca
NEDELJA, 12. 4.
6.08 Dobro jutro, Koroška / Guten Morgen, Kärnten! (Dr. M. Ostravsky)
18.00 Praznična (P. Zunder)
PONEDELJEK, 13. 2.
6.00 Dobro jutro, Koroška / Guten Morgen, Kärnten!
18.00 Pisana glasbena mavrica
TOREK, 14. 2.
18.10 Otroška oddaja
SREDA, 15. 2.
18.10 Glasbena mavrica
21.04 Primorski obzornik

DOBER DAN, KOROŠKA

NEDELJA, 12. 2.
13.05 ORF 2
PONEDELJEK, 13. 2.
4.30 ORF 2 (Ponovitev)
16.20 TV SLO1 (Ponovitev)
I Kljub »senza confini«: brezmejno preziranje potrebe po dvojezični šolski vzgoji
I Kristus je vstal! – O pomenu Velike noči razmišlja mag. Martin Dovjak
I Izraz prazničnega razpoloženja: velikonočno streljanje
I Velika noč na Krasu
I Vas v Podnu za film o »Otziju«
I Moški pevski zbor »Trta«: »Ko lani sem tam mimo šel«
POZOR! POZOR! Oddaja se izjemoma začne ob 13.05 in bo trajala 25 minut!

DVOJEZIČNI ZBOR

SPD »BOROVLJE«

vabita na koncert

Tržaška fešta
Festa triestina

v soboto,

18. aprila 1998, ob 20. uri
v kulturnem domu
pri Cingelcu na Trati

Sod.: MoPZ Valentin Vodnik,
dekliska skupina Valentin
Vodnik, Trio Venturini

SPD »BILKA«

vabi na

14. šahovski turnir

na velikonočni ponedeljek,
13. aprila 98, ob 11. uri
pri Knabrlnu v Velinji vasi /
gostilna Seher

SKUPINE: turnirski igralci /
amaterji / mladina in šolarji

PRILAVNINA: odrasli 130.– šil.,
mladina 80.– šil. (s kosilom
190.– / 140.–; dva menuja
na razpolago)

Na zmagovalce čakajo lepe nagrade!

Nadaljnje informacije
pri Robertu Hedeniku,
Tel. 04228 / 31 85

Dr. Franc Wutti

zdravnik splošne prakse
v Borovljah, Dollichgasse 5,
sporoča, da bo ordinacija
zaprta 16. in 17. aprila zaradi
udeležbe pri zdravniškem
izobraževanju.

milla Sturm, Zofija Majtan,
Barbara Wutte, Angela Habel,
Helena Wuttej, Rudolf Urban
in Elizabeta Kanzian – osebne
praznike; **Hemi Schöttl** z Rut
pri Hodišah – 60. rojstni dan;
Foltej Hartmann iz Celovca –
god; **Albin Traunik - Rido**
Užnik – osebne praznike;
Lenčka Kupper iz Vrbe – 60.
letnico; **Olga Raunacher** iz
Kopra – rojstni dan.

Slovenski vestnik čestita!

SLOVENSKI VESTNIK

Usmerjenost lista

seštevek mnenj izdajatelja in urednikov s posebnim poudarkom na narodnopolitičnem interesu.

tel. 0463/514300-0 • faks -71

DEŽURNI TE ŠTEVILKE ..... Jože Rovšek
ODGOVORNI UREDNIKI
Jože Rovšek (-30) ... kultura, slovensko zamejstvo
Sonja Wakounig (-34) ... politika, manjšinska družba
Tajništvo ..... Urška Brumnik (-14)
Naročniška služba ..... Milka Kokot (-40)
Prireditve ..... Andrea Metschina (-22)

IZDAJATELJ IN ZALOŽNIK

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem

TISK

Založniška in tiskarska družba z o. j. DRAVA
tel. 0463/50566

VSI

Tarviser StraBe 16, A-9020 Klagenfurt/Celovec

Koroški prvaki – stoje z leve: trener Nejc Jager, Jože Jeraj, Dominik Rozman, Fabjan Meklin, Marko Toth, vodja prof. Anton Malle; čepe: Boris Vavti, Jasmin Trifunović, Marcel Smolej, Arne Schiemann in Miha Zidej Foto: SV

KOŠARKA

Slovenski gimnazijci ubranili naslov koroškega prvaka

DIJAKI nižje stopnje slovenske gimnazije so ponovno postali koroški prvaki. Prvi dve tekmi so odigrali v Beljaku, kjer so gladko premagali nasprotnike. Tako so doma, v telovadnici slovenske gimnazije, slavili še dve zmagi in si s tem zagotovili uvrstitev med najboljša štiri moštva. To so: HS Radenthein, BG Lerchenfeld, BG Völkermarkt in seveda moštvo slovenske gimnazije. Finalni turnir je bil 1. aprila v šentpeterski dvorani, tako kot lansko leto. Prvo tekmo so gimnazijci odigrali proti BG Völkermarkt. Ob začetku

tekme je bil rezultat še precej izenačen. Toda po prvi polovici pa so nižješolci zaigrali tako, kot smo jih vajeni iz klubskih tekem in tako premagali nasprotnike. Treba je še omeniti, da niso igrali samo igralci košarskega kluba Koš, temveč tudi dva igralca, ki doslej nista imela opravka s košarko, razen pri telesni vzgoji. Fabjan Meklin in Michael Zidej sta pokazala, da sta se pri pouku telovadbe zelo dobro naučila igrati košarko po zaslugi prof. Antona Malleja.

S prvo zmago so si zagotovili vstop v finale. Po približno

eni uri in pol so se igralci podali v kabino s trenerjem Nejcem Jagrom, ki jih je motiviral in pripravil za finale. Končno je bilo tako daleč, da so se morali mladi košarkarji začeti ogrevati za tekmo. Ta tekma je bila za nekatere najpomembnejša do sedaj. Po prvi četrtini so gimnazijci vodili s 7:1. Toda tekma je postala v teku druge četrtine še bolj napeta kot je bilo pričakovati. Izid po prvem polčasu je bil 7:8 za HS Radenthein. Tudi tretja četrtina je bila še vedno izenačena. Z eno točko razlike so se odpravili v igro najboljši igralci. Po približno dveh minutah pa je moral igrišče zaradi četrte osebne napake zapustiti eden najboljših igralcev Dominik Rozman. Tako je tekma postala še bolj napeta in čas se je bližal koncu. Toda po tem dogodku je izredno dobro zaigral Marcel Smolej, ki je bil po tekmi razglašen za najboljšega košarkarja dneva. Ob koncu tekme pa se je vseeno izkazala izkušnost igralcev, ki so trenirani. Po dveh zadetih prostih metih, ki jih je realiziral Jasmin Trifunović, je bila zmaga potrjena. Končen izid zelo napete tekme je bil 31:27 za ekipo Zvezne gimnazije za Slovence.

Tudi letos se bodo odpravili na avstrijsko prvenstvo, kjer bodo zastopali Koroško od 3. do 6. maja na Predarlškem.

Iskrene čestitke košarkarjem in trenerjema!

N. J.

Nejc Jager

Manuel Wicher 5, Niko Grilc 4 in Gregor Rutar dve točki. Naslednjo tekmo imajo 27. maja v Landskronu.

Mladinci:

31. marca so mladinci slavili zmago proti ALF Landskron. Po dobri igri so zmagali s 86:70. Pri tej tekmi pa je postavil osebni rekord Marko Prušnik, ki je dosegel kar 56 točk.

Juniorji:

26. marca so se morali košarkarji sprijazniti s tesnim porazom proti WSG Radenthein. Po razburljivi igri je bil končen izid 55:56 za goste. Povratna tekma pa je bila 2. aprila v Radentheinu, ki se je končala z rezultatom z 89:70 za Radenthein. Tako so juniorji prvenstvo za letos zaključili.

Kratek pregled klubskega prvenstva

Medtem, ko šolarji in miniji košarkarskega kluba Koš še nadaljujejo redno ligaško tekmovalje, sta se obe starejši moštvi, mladinci in juniorji, uvrstili v zaključni krog (play off) najboljših štirih moštev.

Mini:

Miniji so 1. aprila odigrali izredno dobro tekmo. Premagali so moštvo ALF-Landskron Eagles s končnim rezultatom 55:15. Najboljši igralec tekme je bil Gregor Einspieler, ki je dosegel kar 18 točk. Poleg nje pa so koše dosegli še: Mathias Laussegger in Marko Brumnik 10, Milan Wutte 6,

Slovenska športna zveza na internetu!

Od začetka aprila dalje je tudi Slovenska športna zveza na Koroškem (SŠZ) prisotna v mreži in dosegljiva po elektronski pošti!

Vstop samostojne krovne organizacije slovenskih športnih

društev na Koroškem v elektronski svet naj bi na eni strani pospešil komunikacijo med slovenskimi in tudi ostalimi športniki in športnimi društvi in organizacijami v Avstriji, Sloveniji in Italiji, na drugi strani pa nastop SŠZ z lastno domačo stranjo v štirih jezikih (slovensko, nemško, italijansko in angleško) služi promociji slovenskega športa na Koroškem v

svetu. Z vstopom SŠZ v elektronsko mrežo je povezana tudi nova kvaliteta servisa (napoved športnih prireditev, kontaktni naslovi, aktualni rezultati slovenskih športnikov in športnih društev, idr.

Internet:

<http://members.magnet.at/ssz/>
E-mail: ssz@magnet.at

NOGOMET

Dragocena točka za SAK

V zelo napetem derbiju med celovško Austrijo in Slovenskim atletskim klubom pretekli petek so slovenski nogometaši osvojili »zlato« točko. Nasprotnika sicer niso premagali, mnogi pa so celo računali s porazom. Vzdušje pred tekmo je bilo zaradi napovedi Austrije, da je le vprašanje, s kolikšnim rezultatom bodo pregazili SAK, seveda zelo napeto. Toda esakajevec je prav to spodbudilo, da so šli trmasto in odločno v tekmo.

Prvih deset minut igre so domačini (Austria) močno pritiskali, vendar se je SAK kmalu ujel in njihove napade zaustavljal že pred kazenskim prostorom. Nekako izenačena igra je trajala ves prvi polčas in obe moštvi sta odšli na odmor brez zadetka. V drugem polčasu je SAK v 61. minuti

povedel. Kircher je uspešno realiziral prosti strel. Veselje med navijači in igralci je bilo veliko. Žal pa je samo štiri minute pozneje Eberhard z roko zaustavil žogo in sodnik je prisodil enajstmetrovko. Strelec Austrije jo je izkoristil in rezultat je bil izenačen 1:1. Nadalje je tekma potekala dokaj izenačeno. Zelo nevarna za SAK je bila odločitev sodnika, ki je domačinom prisodil enajstmetrovko, ki jo je sicer igralec Austrije Zimmerling odlično streljal, toda vratar SAK Malleg še bolje ubranil in tako rešil neodločen rezultat.

Po tej tekmi je SAK še vedno na devetem mestu na lestvici in zanj nevarnost za izpad iz regionalne lige še ni mimo, kljub temu pa si je s točko proti Austriji izboril nekoliko boljšo pozicijo.

Marjan Smid je moral zaradi poškodbe v 30. minuti zapustiti igro

ŠAH

Za obstanek v zadnjem kolu!

Prav v zadnjem kolu bo padla odločitev, ali bodo šahisti SŠZ/Carimpex I tudi prihodnje leto igrali v koroški ligi. Po tesnem porazu proti Magistratu Celovec (2,5:3,5) se je njihov položaj zelo zaostрил, saj so si vsi njihovovi tekmeči za obstanek v ligi pozicije močno izboljšali. Slovenski šahisti so na 12-mestni lestvici obdržali 10. mesto, a njihova prednost pred Lienzom znaša samo pol

točke, zaostanek za Kötschach-Mauthnom in Velikovcem pa se je povečal na 2,5 točke. Ali bo 10. mesto zadostovalo za obstanek v ligi, bo predvsem odvisno od kvalifikacij za vstop v državno ligo. Če bo prvaku druge državne lige-jug Gamlitzu podvig uspel, imajo slovenski šahisti možnost, sicer pa morajo prehiteti tako Kötschach-Mauthen kot Velikovec, kar pa je skoraj nemogoče. I. L.

ŠAHOVSKI OREH ŠTEV. 12

Silvo Kovač

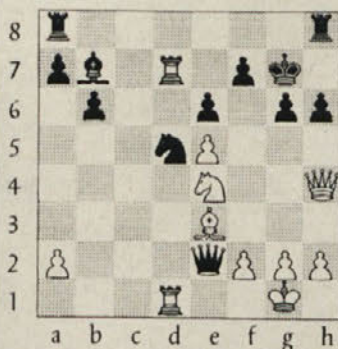
Cortlever — Donner / Beverwijk 1950

Napad bele trdnjave po sedmi vrsti želi črni zaustaviti z akcijo dame v belem taboru. Beli, ki je na potezi, je v partiji odigral 1.Sc3?! in v nadaljevanju

sicer dosegel boljšo pozicijo, vendar pa je v nastalem položaju imel možnost za učinkovito kombinacijo. Ugotovite, kako bi beli lahko izpeljal zmagovito nadaljevanje!

Rešitev št. 11

Nerodno postavljeni črni kralj na robu šahovnice je prava vaba za aktivne bele figure. Matno mrežo beli splete z naslednjo forsirano kombinacijo: 1.Sg7+ /slabše je 1.Sf7+ ali 1.Le6: / 1. ... hg6 2. Dh3+ Kg8 3. De6:+ Kf8 / 3. ... Kh8 4. Dh3 mat / 4. Dg8+ Ke7 5. Df7+ Kd6 6. De6 mat!

Mladinci iz Merana vrnili obisk

Lansko leto so dijaki 7.b razreda slovenske gimnazije v okviru projekta mednarodne izmenjave in sodelovanja teden dni gostovali v južnotirolskem mestu Merano in tam spoznavali problematiko tamkaj živeče nemške manjšine. Domov so se vrnili polni lepih vtisov, saj so bili sprejeti in obravnavani zelo gostoljubno, predvsem pa so spoznali, da je na Južnem Tirolskem položaj tamkajšnje narodne skupnosti precej boljši od našega na Koroškem.

Za povraten obisk, ki je potekal ves prejšnji teden, so se naši gimnazijci temeljito pripravili. Vodila pa jih je mentorica in učiteljica italijanskega jezika mag. Olga Gallob. Ta je organizirala tako dijake kot tudi njihove starše, da so goste dostojno sprejeli na svoje domove in tako so res stanovali razsejani po vsej Koroški od Zilje do Podjune.

Tudi njihov program bivanja je bil zelo bogat in obširen. Spoznali so politično, kulturno, medijsko in gospodarsko sfero koroških

Slovencev, prisostvovali pri dvojezičnem pouku in se pogovarjali s političnimi in drugimi predstavniki koroških Slovencev. En dan so si vzeli tudi čas za izlet v Slovenijo, ki pa jim zaradi zapetljajev na meji ni najbolje uspel.

Pretekli četrtek so se oglasili tudi na sedežu Zveze Slovenskih organizacij v Celovcu, kjer sta jih sprejela predsednik ZSO dr. Marjan Sturm in vodja Drave dr. Helga Mračnikar. Sturm jim je spregovoril o narodnopolitični situaciji, čemur je sledila dokaj živahna diskusija, Mračnikarjeva pa jih je popeljala v tiskarno in jim predstavila tudi Dravino založniško dejavnost. Obisk so nadaljevali na Narodnem svetu koroških Slovencev.

Program so sklenili v petek s prisostvovanjem dvojezičnemu pouku v ljudski šoli v Vrbi, z ogledom Januševe razstave v Galeriji Rožek in z obiskom k & k centra v Šentjanžu, kjer jim je avtor Miha Dolinšek predstavil delo skupine Filma mladje.

J. R.

Ötzi v Podnu na Mlaki pod Vrtačo

No, Ötzi in Borovlje je res neskončna štorija z obveznimi zapleti. Lani, v letu deželne razstave, je Ötzi jev dvojnik z Irske obiskal Borovlje in si tam uredil paleolitsko domovanje. In nekaterim Borovljancem ni padlo kaj bolj fletnega v glavo, kakor da so mu ta skromni dom razdejali. Pristojnih v občini to razbojniško dejanje ni ustrašovalo in so seveda z velikim veseljem zgrabili za predlog, da bi v Podnu, tik pod Vrtačo, tam v zatrepu Mlake (nemško kraju pravijo »Märchenwiese«) za televizijsko serijo »UNIVERSUM« filmsko podoživeli Ötzi jevo življenje in smrt. Občina, dežela in tudi skupnost Carnica, vsi so bili za to in so tam proti koncu zime, ko je na Mlaki bilo še dosti snega, začeli postavljati lesene kolibe, Ötzi jev podnarsko-mlakarski dom. A streznitev oz. obvezna

komplikacija je kaj hitro sledila, kajti člani tako imenovane »gorske straže« so namreč pogruntali, da je Mlaka naravovarstveno zaščitena in da je vsakršnja gradnja brez dovoljenja okrajnega glavarstva prepovedana. In prav tega dovoljenja si dežela ter Carnica nista poskrbeli. In že je grozil fiasko, televizijski projekt je bil ogrožen. Da v hudem dežju ne bi dobesedno splaval po vodi, so v torek v vsej naglici sklicali sejo pristojne komisije in naknadno izdali dovoljenje, da se lahko postavijo kolibe, ki že stojijo. Tako so vsi zadovoljni: volk je sit, koza cela, projekt Ötzi jevega filmskega domovanja v Podnu pa zagotovljen. Mlaka pa je v torek bila to, kar že ime pove: ena sama vodna površina, mlaka pač. Edinoležabe še niso regljale. Pa že bojo, in Ötzi jih bo vesel ...

POSOJILNICA-BANK
ZVEZA BANK

Banka, ki povezuje!
Die Bank, die verbindet

ZADRUGA
market
Vaš nakup
Ihr Einkauf

Vam želijo
wünschen Ihnen

vesele
velikonočne
praznike

Frohe
Osterfeiertage

